

OFFISERSBLADET

Tidsskrift for Befalets Fellesorganisasjon

7
2014

Litt av hvert
Kjekt å ha!
Hva skjer?

GOD JUL &
GODT NYTT ÅR!

Kunnskap
er makt!

Offisersbladet fulgte sjøkrigsskole-kadetter
– på FN-besøk i New York

BFOs kadetter og befelselever samlet
– til Høstkonferanse på Hamar

Offisersbladet besøkte eskadronen fra TMBN
– under stor-øvelse i Latvia

LOOK INTO **THE FUTURE**

Saab utvider sin familie av verdensledende radarsystemer – GIRAFFE – med flere nye modeller, og gir dermed kravstore kunder verden over et enda bredere og mer allsidig tilbud. Saab Technologies Norway har i lang tid levert radarprodukter og servicetjenester till det norske forsvaret.

Saab har vært aktive innen forsvars- og sikkerhetsteknologi i over 75 år, og den lange rekken grensesprengende innovasjoner befester vår evne til å skjerpe the *thinking edge*. Skarp nok til å skjære igjennom grensene til det umulige og til å beskytte og holde troppene trygge.

www.saabgroup.com

SAAB

Er vi fornøyd med 2014?

INNHold

Først litt om innholdet i denne utgaven. Offisersbladet og BFO har vært mye på farten den siste tiden, og mye av denne aktiviteten, samt hva som skjer i Forsvaret, kan dere lese om i denne utgaven. BFOs kadetter og befalelever har vært på Høstkonferanse på Hamar, og nye landsstyrer er valgt. Tor Husby har besøkt eskadronen fra TMBN som øvde i Latvia, og BFO har deltatt på Nasjonal Veterankonferanse, samt på lederskapsseminar på Luftkrigsskolen. Offisersbladet har vært på Rena og besøkt Saab øvings- og simulatorsystemer, og besøkt minedykkerne på øvelse FLOTEx på Vestlandet. Reportasje fra FN-bygningen, der kadettene fra Sjøkrigsskolen (som er på tokt med seilskuta KNM Statsraad Lehmkuhl) fikk full orientering om FN og omvisning i FN-bygget, ble det også tid til. Les også om BFO'eren Roy Nordfonn, som er sjef på Jan Mayen.

HVA MED 2014?

På den positive siden, må jeg nevne Forsvarssjefens signaler og vilje til økt medbestemmelse for de ansatte og deres organisasjoner, samt Forsvarsministerens ønske og vilje til å lytte til de ansatte og arbeidstakerorganisasjonene. At Forsvarssjefen nå arbeider med sitt Fagmilitære Råd (FMR), og at ny befalsordning utredes, er også på den positive siden. At vi har lojale og svært dyktig befal ved våre avdelinger, som gjør at hjulene fortsatt går rundt er vi glade for. BFO er også meget fornøyd med det gode arbeidet våre tillitsvalgte gjør sentralt og lokalt. De blir lyttet til, og er sparringspartnere for avdelingssjefene, et arbeide og samarbeid som uten tvil bidrar positivt for personellet og for Forsvaret som helhet.

Så til det som ikke er fullt så bra. Forsvarsbygg (sier ikke mer). Fortsatt omstilling med nedleggelser og flytteprosesser som sliter på personellet. Redusert øvingsaktivitet i alle forsvarsgrener, samt kutt i investeringsprosjekter. Sjøforsvarets fartøyer som stadig oftere ligger til kai og at kun et fåtall av våre kampfly F-16 som er operative, er alvorlig. Vi har et artillerivåpen som sårt trenger nye skyts, og så har vi selvfølgelig et forsvarsbudsjett som knapt nok holder «skuta» flytende. Må også nevne en viss skuffelse for borgerlig regjeringens manglende forståelse/vilje for å øke forsvarsbudsjettet. Hadde forventet noe mer.

Jeg hadde også forventet noe mer fra de lokalt tillitsvalgte i LO-forbundet Norges Offisersforbund. At de skal verve medlemmer ved å snakke negativt om BFO, samt komme med feilinformasjon om blant annet BFOs forsikringer, oppleves som svært irriterende, når Offisersbladet er på tur rundt omkring. Det finnes nå skriftlig bevis på dette, og BFO har sannhetsvitner som bekrefter de usannheter som fremsettes. Dette sier jeg for at NOF ikke skal falle for fristelsen til på nytt å melde Offisersbladet inn for Pressens Faglige Utvalg (PFU).

Til slutt benytter jeg anledningen til å ønske alle mine lesere en fredfull jul & et godt og fremgangsrikt nytt år!

Einar Holst Clausen

Redaktør Offisersbladet

7
desember
2014

OFFISERSBLADET

ORGAN FOR BEFALETS FELLESGRUPP

BFO:

Postboks 501 Sentrum, 0105 Oslo
Telefon 23 10 02 20
E-post: post@bfo.no
Internett: www.bfo.no

OFFISERSBLADETS TILSYNSKOMITÉ:

Ris og ros, og eventuelle tips om utgavene kan sendes til tilsynskomiteen@bfo.no

ANSVARLIG UTGIVER:

Jens Jahren, leder BFO

REDAKTØR:

Einar Holst Clausen

REDAKSJON OG ABONNEMENTSAVDELING:

Se adresse for BFO
E-post: Offisersbladet@bfo.no
Tlf. abonnementsavdeling: 23 10 02 43
E-post: mona.eriksen@bfo.no

Tilsluttet Yrkesorganisasjonenes
Sentralforbund-Stat

ANNONSEANSVARLIG:

2PUNKT AS V/KARIN SMEDSRUD
Mobil: 98 20 54 16 karin@2punkt.no

Signerte artikler representerer ikke nødvendigvis BFOs mening. Forfattere er selv ansvarlig for innholdet og de meninger som fremholdes. Usignert innhold er redaksjonelt.

GRAFISK PRODUKSJON:

Design: punkt&prikke punktpriske@me.com
Trykk: UnitedPress Poligrafija

BILDER: Hvis ikke annet er oppgitt, er bildene tatt av Forsvarets Mediesenter.

FORSIDE: Luftforsvarets Bell 412 over norsk vinterlandskap. Foto: Forsvaret

REDAKSJONEN AVSLUTTET: 28. november 2014

(Bekreftet opplag 2014: 10.200)

UTGIVELSESPLAN 2014:

NUMMER	MATR.FRIST	UTGIVELSE
1 februar	16.01	26.01
2 mars	27.02	09.03
3 mai	24.04	14.05
4 juni	05.06	26.06
5 august	14.08	03.09
6 oktober	09.10	29.10
7 desember	20.11	10.12

Offisersbladet drives etter redaktørplakaten.

FØLG BFO PÅ:

facebook.com/bfo.no
twitter.com/bfo12
instagram.com/bfo12

Bergans

OF NORWAY

Bergans of Norway har vært med på å sette standarden for verdens mest avanserte tur- og forsvarsutrustning siden 1908.

www.bergans.no

FASTE SAKER:

Redaktøren: Er vi fornøyd med 2014?	3
INTOPSKOKKEN	11
BFO leder:	20
Giv akt!	21
Hva skjer?	22
KAFO&BESO	32
Litt av hvert	34
Leserbrev	36
Kjekt å ha!	38
Tilbakeblikk	48
Filmanmeldelse	49
Internasjonale nyheter	58

ARTIKLER:

Engasjerte befarselever og kadetter i BFOs tjeneste	6
Opptreppet norsk militært nærvær i Baltikum	8
Putin gjør balterne engstelige	10
Lederskap og beslutning – samme sak – eller?	12
En BFOer som sjef på Jan Mayen – en utpost i vest!	16
Cyberforsvaret «kriger» mot usynlige fiender	40
Saab sørger for å bedre øvningsutbytte for Forsvarets avdelinger	46
Kadettene på FN-besøk under sitt tokt med KNM Statsraad Lehmkuhl	50
Nasjonal Veterankonferanse i Tromsø	52
75 år siden dramaet i la Plata	54
BFO besøkte marinedykkerne på øvelse FLOTEx	56

Engasjerte be

BFOs høstkonferanse samler elever og kadetter fra alle forsvarets skoler til en helg med diskusjoner, foredrag, valg av nye landstillitsvalgte og nettverksbygging i en sosial ramme.

Votering over nytt prinsipp- og handlingsprogram

Aperitif før festmiddag

En av deltakerne (til høyre) intervjues av valgkomiteen

Her er de nye landsstyrene som skal drive BESO og KAFO videre

TEKST OG FOTO: LARS-ANDREAS IRGENS, BFO SEKRETARIAT

Høydepunktene i konferansen var for mange foredragene til tidligere forsvarssjef Harald Sunde og krigsveteranen Thomas Nysted. Sunde trakk parallellene fra de små enheter som kjempet mot tyskerne på Lundehøgda. Med sersjanter og fenriker som militære sjef i krig, til dagens lederskap på de lavere nivåene i Forsvaret. - Det handler om det samme i dag som det gjorde den gang, lederskapet i de minste enhetene er helt avgjørende for å lykkes, sa general

Sunde. Under spørsmålsrunden fra salen svarte Sunde godt på dags aktuelle spørsmål. Alt fra hvordan man blir forsvarssjef, til hvilke militære strukturelementer som bør fjernes for å bringe balanse i økonomien, ble behørig besvart. Skjønt, noen av svarene av sted kom med flere spørsmål, mens andre høstet både latter og applaus. Tilhørerne vil nok neppe glemme ladestasjoner for el-båter eller svenske mopeder med det første.

«OM Å LANDE PÅ BEINA»

Thomas Nysted tok elevene og kadettene

med på en reise tilbake til mai 2010, hvor hans kolonne ble tatt under kraftig ild fra alle kanter i et uttørket elveleie i Afghanistan. Omtrent halvparten av den norske styrken ble skadd under den over 7 timer lange tilbaketrekkingen, Thomas hardest av dem alle. Han snakket om hvordan den norske treningen fungerte i strid, at det vi driller på faktisk fungerer og hvordan rekken av tilfældigheter og dyktige mennesker reddet livet hans. At kula som traff han var panserbrytende, at helikopterpiloten trosset prosedyren og fløy han alene tilbake til feltsykehuset, at det tilfeldig

falselever og kadetter i BFOs tjeneste

En engasjert general Harald Sunde i toppform og helt uten manus

Innregistrering av kadetter.

Befalselev Bekken (LBSK) i samtaler med Thomas og Harald

vis var dobbelt sett med leger tilstede, oppfølgingen hjemme i Norge, fra det offentlige Norge, Forsvaret, BFO, kjæresten Caroline og om alle de små målene han satt seg for å komme tilbake.

- Når vi setter sammen to foredrag, som på noen små timer bringer sammen over 70 års historie rundt temaene etikk, moral, forsvarsvilje, mot og lederskap – og bringer dette ned til elevenes og kadettens nivå, da tror jeg vi treffer i forhold til å gi deltakerne godt påfyll som kommende befal og tillitsvalgte, sier konferanseansvarlig Lars Kristian Danielsen (BFO).

- Foredraget til General Sunde var inspirerende både for karriere i Forsvaret og som leder på alle nivåer, sier leder BESO, Marius Thorsø (FIH)

IDOL NESTE

Det offisielle programmet var over i 21-tiden hver kveld, men mange benyttet også de seneste kveldstimer til å bli bedre kjent med sine med-elever. Innleid levende musikk stoppet dog ikke initiativet og pågangsmotet til enkelte av deltakerne, så med et piano og en mikrofon fikk flere utløp for sin lille idol-drøm i de sene kveldstimer.

FAKTA

GROVPROGRAM FOR HELGEN:

FREDAG:

Ankomst, åpning, beretninger fra den enkelte skole, idemyldring over saker til handlingsprogrammet og innføring i BFOs virkemåte i spedd noen quiz-spørsmål. Regionsvise samlinger på tvers av skolene. Tacobonanza i spisesalen og sosial hygge til selvvalgt tidspunkt for legging.

LØRDAG:

Diskusjoner rundt vedtekter, prinsipp- og handlingsprogram. Intervjuer med valgkomiteene. Foredrag Harald Sunde «Å lære av historien» og Thomas Nysted «Om å lande på beina». Festmiddag og videre sosial hygge på hotellet.

SØNDAG:

Gjenstående votering og valg av nye landsstyrer for elevene og kadettene. Innledende møte for nyvalgte landsstyrer.

MISSION ACCOMPLISHED

Når søndagen var over var nye prinsipp- og handlingsprogrammer vedtatt og ikke minst ti nye landstillitsvalgte for både BESO og KAFO valgt inn til BFOs tjeneste for perioden 2014-2015.

- Jeg er veldig takknemlig for å bli gjenvalgt til leder og er meget fornøyd med det nye styre. Dette kommer virkelig til å bli et bra år hvor rettighetene til befalselevene vil være i fokus, sier den gjenvalgte BESO-lederen Marius Thorsø (FIH).

Opptrappet norsk militær nærvær i Baltikum

Riga: Oberst Laila Kvammen Lie ble i august Norges nye forsvarsattache for de baltiske land, med hovedkvarter i Riga. Norge har hatt forsvarsattacheer i Baltikum i en årrekke, men det er første gang at norske styrker fra alle forsvarsgrenene er der i lange perioder. Situasjonen, kombinert med den stigende spenningen i regionen, vil stille den nye forsvarsattacheen overfor nye utfordringer.

Et fotlag kommer tilbake etter å ha vunnet en stridskontakt.

TEKST: TOR HUSBY

FOTO: FORSVARETS MEDIESENTER

Den nye forsvarsattacheen, som er fra Andøya, kommer fra stillingen som stabssjef/NK i Luftforsvarets utdanningsinspektorat på Rygge.

MARINEBIDRAG

Det økte norske militære nærværet har kommet i takt med den russiske aggresjonen i Ukraina. I en periode i vår ledet Norge den ene av NATOs to stående mine-rydderstyrker, Standing Mine Counter-measure Group 1, fra KNM "Valkyrien". Også minerydderen KNM "Hinnøy" seilte i styrken inntil den ble avløst av KNM "Karmøy" frem til oktober. Men etter at den returnerte til Haakonssvern er far-

tøyet i beredskap for å rykke ut igjen på kort varsel. Foruten å ha besøkt en rekke havner i Østersjøen og Nordsjøen, gjennomførte SMCMG 1 øvelsene Northern Coast og Joint Warrior. Norge skal delta med ett fartøy også i 2015. NATOs mine-rydderstyrke er nå blitt hyppig til stede i Østersjøen etter baltisk ønske.

Allerede mens "Valkyrien" og "Hinnøy" seilte i Østersjøen kom 170 mann fra 2. bataljon på Skjold på øvelse Saber Strike i Latvia under ledelse av bataljonssjef Bjørnar Eriksen. Øvelsen, som ble ledet av US Army, samlet styrker fra 10 land i juni. Oberstløytnant Eriksen ledet selv en bataljon med kompaniet fra Skjold, pluss et britisk og to amerikanske kompanier. I to måneder i høst var 3. Mekaniserte kompani av Telemark bataljon (TMBN) på

øvelse og manøvrer rundt Adazi militærbase noen mil nord for Riga. Ca. 160 mann, 10 CV 90 stormpanservogner, diverse ingeniør- og sanitetsvogner, og annet utstyr fikk testet sine ytelser og kapasiteter mot latviske og amerikanske styrker. Styrken deltok også i øvelsen Silver Arrow der man som det angripende lag var underlagt en avdeling fra Estland. TMBNs tilstedeværelse i Latvia skjer ikke i en NATO-ramme, men i en norsk-latvisk øvings- og trenings sammenheng. I skrivende stund er det ikke sagt noe om at TMBN avløses av andre norske landstyrker.

- Enda viktigere sett fra Tallinn, Riga og Vilnius er at et amerikansk kompani er stasjonert i Polen og i hvert av de tre baltiske landene på rotasjonsbasis. Mange

Soldater fra Telemark bataljon på skarpskyttingsøvelse i Latvia. Soldatene benytter en CV90 stormpanservogn til beskyttelse under fremrykking.

En norsk soldat venter på en kommende angrep.

Oberst Laila Kvammen Lie pendler hyppig mellom Estland, Latvia og Litauen. Foto: Tor Husby

Soldat fra mek kp i TMBN avfyrrer en skarp M 72 under øving i Latvia.

av dem er overført fra de amerikanske avdelingene i Tyskland. Amerikanerne har i høst bl.a. vært oppsatt med stormpanservogner og Abrams stridsvogner, sier forsvarsattache Laila Kvammen Lie til Offisersbladet.

Da president Obama var på besøk i Tallinn i september, på vei til toppmøtet i Wales, lovt han å opprette et regionalt lufttreningssenter i Amari. Foreløpig er det ikke sivet mye ut hverken om hovedlinjene eller detaljene.

JAGERFLY FRA BODØ

I tillegg til marinefartøyer og hærstyrker sender Norge også F-16 jagerfly til Litauen i perioden mai-august 2015. Hensikten er å delta i luftovervåkingen av Baltikum fra Siauliai flybase. I tillegg kommer

diverse norske støtteelementer. Dette blir tredje gang Luftforsvaret deployerer til Litauen på få år. Den norske kontingenten får betegnelsen Block 16. De små baltiske landene har små luftforsvarsstyrker. I de siste månedene har russiske fly begynt å fly langs de baltiske grensene i øst. I høst avskar NATO-fly bl.a. sju russiske kampfly som beveget seg svært nære Latvias luftområde, opplyser oberst Laila Kvammen Lie.

Hvordan ivaretar balterne sine "Host Nation Support"- oppgaver?

- På luftforsvarssiden har Estland modernisert sin flybase i Ämari, der fire tyske Eurofighter jagerfly fra i sommer bruker som base for luftovervåkingen. Latvia åpnet flybasen Lielvarde øst for

Riga nå i høst for å ta i mot store transportfly, mens Litauens hovedbidrag er Siauliai flybase der hovedtyngden av jagerfly (ca et dusin) fra NATO-landene bruker på rotasjonsbasis. Luftovervåkingen er mangedoblet som følge av Putinkrisen.

Major Otto Løvland, styrkesjef for Telemark bataljon i Latvia, fremholder at TMBN ble veldig godt mottatt.

- TMBN har fått alle sine ønsker dekket. Latvierne har et genuint ønske om at vi får militært utbytte av å være her. Latvia fremstår som et profesjonelt, troverdig NATO-land. Latvia ser alvorlig på Ukrainakrisen og ønsker å ha stående NATO-styrker i landet, i likhet med hva Estland og Litauen også ønsker.

Putin gjør balterne engstelige

Riga: Den russiske aggresjonen i Ukraina og i Østersjøen gjør balterne engstelige.

Av bitre historiske erfaringer stoler de ikke på russerne og slett ikke på Putin som de mistenker å ha langsiktige planer mot dem.

TEKST OG FOTO: TOR HUSBY

I oktober øket Estland sin sjømilitære beredskap som følge av ubåtepisoden i Stockholm skjærgård. I november etablerte Litauen en rask reaksjonsstyrke på 2.500 mann som skal møte nye ukonvensjonelle sikkerhetstrusler fra Russland.

Styrken skal ta seg av hybride trusler, som manipulering av minoriteter, provokasjoner av ymse slag, angrep over grensen av væpnede grupper uten nasjonale kjennetegn etc. Reaksjonsstyrken skal være på beina i løpet av fra to til 24 timer. Motivasjonen for opprettelsen av reaksjonsstyrken var at Russland erobret

Krim i mars ved hjelp av ”grønne menn” uten nasjonalitetsmerker. De møtte liten eller ingen motstand.

Putin har NATO som fiende. Det Russland vinner, taper NATO og Vesten, og omvendt. Slik er hans verdensbilde. Med et slikt utgangspunkt blir det lite rom for samarbeid og kompromisser, men desto mer av kamp og aggresjon for å vinne nye posisjoner. I denne situasjonen frykter Estland, Latvia og Litauen at Moskva prøver å destabilisere dem, bl.a. ved å puste til motsetningene mellom majoriteten og den russiske minoriteten som Putin påstår blir dårlig behandlet. I år tilbød Putin alle russerne i Baltikum å komme tilbake til Russland, men nesten ingen tok i mot tilbudet. Dette er den russiske versjonen av Nazi Tysklands ”Heim ins Reich”- parole til eksiltyskerne før krigen.

FÅ STØTTER PUTIN

Moskvas propaganda mot de baltiske landene er blitt sterk. Putinvennlige elementer i den russiske minoriteten i Riga har prøvd å arrangere demonstrasjoner til støtte for Russlands Ukraina-politikk, men oppslutningen har vært pinlig liten til tross for at Riga har en russisk befolkningskonsentrasjon på ca. 40 prosent. I mai var jeg vitne til en slik mini-demonstrasjon i Riga sentrum. Bare ca 50-60 personer trasket under russiske flagg og bar plakater til støtte for Moskva. Bortsett fra politiet tok ingen særlig notis av dem.

Under valget i høst fikk partiet Latvian Russian Alliance, som er ekstremt Moskva-tro, kun 1,6 prosent av stemmene. På den annen side ble partiet Harmony landets største. Det oppfattes også som russiskvennlig og ledes av Rigas ordfører Nils Usakov, som har en samarbeidsavtale med Putins parti. Usakov var i Moskva i lange perioder i høst (i tillegg til besøk i Brussel og Washington). Flesteparten av partiets velgere tilhører den russiske minoriteten, men en god slump av dets velgere er latviere. Det er en holdningsmessig verdikollisjon mellom de vestvennlige latvierne og Harmony-partiet. I alle år har Harmony vært holdt utenfor regeringsmakt av frykt for at det kunne bli en trojansk hest som kunne manipulere regjeringen til å gi etter for press fra Moskva i en gitt situasjon. Da vil neppe NATOs artikkel 5 gjelde uten videre.

Frihetsmonumentet i Riga ble bygget i 1935 og overlevde både 5 års krig og 50 års sovjetisk okkupasjon..

INTOPSKOKKEN

QUESEDILLAS

Er du en lating? Dårlig tid? Er du sjanseløs når det kommer til å disponere tiden din effektivt? Gidder ikke lage mat, men tror heller på magien i å kjøpe frossemat?

Det må du slutte med. I en ellers travel hverdag (og om du har stusselige kjøkken-fasiliteter type kvarter), selv kokken blir fanget i, så er det greit å ha kjappe, vel-smakende oppskrifter som fremdeles smaker godt, og som egner seg til å overbevise daten din om hvilken globetrotter du er.

Så kan du samtidig dra noen røver-historier om dengang du var i Sør-amerika på leave, skulle ta en bijobb som leiesoldat for CIA, og endte opp med å måtte flykte gjennom jungelen til ett land med Norsk konsulat...

INGREDIENSER:

- 300 til 600 gram kylling (filét, eller om du er skikkelig lat, ferdig strimla kjøtt)
- 1 løk
- En stor bunt fersk koriander, hakket
- Hvitløk
- 1 ts red curry paste
- 1 til 2 pakker hvetetortillas - kjøp store. (Om du er en ekte snobbete akademiker med bakgrunn fra Krigsskolen, så har du såklart "autentisk" meksikansk mel og en sånn tortillapresse du har brukt en halv gang...)
- 200-500 gram revet ost. Alt som smelter

er godt. Eksperimenter. Selv foretrekker jeg rød cheddar og mozzarella

- 1 stor, rød paprika
- 1 til 2 rød chilli
- 1 til 2 fedd hvitløk
- Olje til steking (Solsikke eller Rapsolje)

Sett ovnen på 220 grader

Kle ett stekebrett med sølvfolie

Rens paprikaen for hinner og frø. Hakk paprika i biter.

Rens chili for hinner og frø. Finhakk.

Skyll og tørk koriander. Den må være helt tørr, ellers blir den slapp og lite medgjørilig. Omtrent som en S4 på fredag 2 økt. Hakk grovt.

Spar litt koriander til seinere (akkurat som på ett ordremøte, så sparer vi spørsmålene til slutt!)

Finhakk løk og hvitløk.

Skjær kyllingen i tynne, korte strimler, eller kutt den i ønsket form og fasong.

Varm opp 2 spiseskjeer olje i panne, stek løk og hvitløk til løken er fin og blank. Ha i kylling og chilli og stek kyllingen godt.

Ha i koriander og paprika, og la det surre tre til fem minutter.

Strø litt ost på en halvdel av lefsene. Legg noen spiseskjeer emd fyllet på osten. Brett

over, så du får en halvmåne. Om du vil, dryss litt ost over halvmånen.

Sett inn i ovnen. Stekes til osten er smeltet og lefsene er fine og gyllenbrune.

Serveres med rømme, guacamole, skivet agurk og salsa. Gjerne en frisk salat.

Brief slutt. Spørsmål? Salsa, sier du? Den lager vi såklart sjøl, og nei, din viktigper, den er ikke "autentisk" som den du fikk på en texMex-restaurant i New York..

Her er en oppskrift på en kjapp salsa. Du trenger en blender eller food processor om du ikke gidder å kute opp alt

- 1 løk
- 2 tomater
- koriander
- saft fra 1 til 2 lime
- 1 til 2 rød chili
- 1 til 2 skiver sylteagurk
- litt salt
- litt kajennepepper
- 1/2 til 1 teskje tomatpuré

Raskeste måte er å hive alt i en blender, kjør fort sammen, smak til med salt. Alternativt kan du kutte alt, gjerne grovt. Ha i en bolle. Klem over lime

Sahtein!

Lederskap og beslutning

Hva har to tidligere generaler, professorer fra USA, Norge og UK, Ola By Rise, en norsk filmregissør, en norsk oberst og en oberstløytnant samt skolesjefen, ansatte og kadetter på Luftkrigsskolen - felles? Luftkrigsskolens Lederskapskonferanse 2014 samlet alle disse under samme tak til diskusjoner og refleksjoner rundt temaet «Beslutninger og Lederskap».

TEKST OG FOTO: JON VESTLI

Skolesjef Oberst Morten Henriksen kunne ønske velkommen til den 15. konferansen i regi av LKSK. Avdeling for Ledelse og Internasjonalt Samarbeid (ALIS) hadde gjennomføringsansvar for årets seminar, og tematikken i årets program traff kjernen i den militære profesjon. Skolesjefen understrekte at – til tross for at temaet lederskap representerte en rød tråd i de femten gangene seminaret hadde blitt gjennomført, representerer kombi-

nasjonen av disse to ordene – lederskap og beslutninger, selve kjernen av hva lederskap dreier seg om. Gjennom en god blanding av teori - presentert av nasjonale og internasjonale foredragsholdere, personlige fortellinger hvor tvil, usikkerhet og kaos danner den kontekstuelle og kognitive rammen for beslutningene og sosiale arenaer for deling av spørsmål og diskusjon, er konferansen en svært god arena for å utfordre og utvide egne perspektiver på lederskapets betydning og karakter.

«TO BE OR NOT TO BE»

William Shakespeares Hamlet er en dekkende beskrivelse for temaet dag 1; Strategiske valg. Gjennom fire foredrag ble dette belyst fra ulike nivåer og innfallsvinkler. Strategiske valg handler i bunn og grunn om eksistensielle beslutninger. De er lederens ansvar; diskutere og analysere, beslutte, kommunisere og gjennomføre. De strategiske valgene er vanskelige og beheftet med usikkerhet og risiko. Foredragsholderne poengterte på ulikt vis at evnen til å ta beslutninger kan

– samme sak – eller?

BFO var godt representert og deltagende på årets seminar. Her ser vi omstillingstillitsvalgt Thomas Olsen i samtale med andre deltagere, og Hovedstyrerepresentant Heidi C. Fredriksson som lytter inn på diskusjonen. I tillegg var HTV Hans Petter Myrseth og kompetanseutvikler Jon Vestli deltagere.

trenes gjennom erfaring; fra mindre komplekse situasjoner i trygge omgivelser blir man gitt muligheter til å trene seg selv, erfare, lære og prøve igjen. Det er vel denne læringssløyfen som skal bringe fremtidens offiserer frem til å utvise klokskap og god dømmekraft når vårt forsvar skal videreutvikles eller dets evne bli testet.

Sterke fortellinger og stundens alvor

Konferansens dag to ble innledet med en refleksjon og foredrag om beslutningens mytologi. Erlend Dæhlin, førsteama-

nuensis ved NTNU/HHiT, diskuterte temaet fra et forskningsmessig standpunkt og poengterte at «det er meningen som beslutninger gir som sier noe om dens verdi». Og det meningsdannende i beslutningen – og dermed også i lederskapet, var en gjennomgående rød tråd i de tre sterke historiene som ble fortalt; Oberstløytnant Kåre Einar Brændelands erfaringer og refleksjoner fra Balkan, Oberst Diederik Willem Kolff om å være sjef når ulykken inntreffer og Margareth Olins beretning om tro og tvil i valg som

berører følelser og fordommer. Dette var tre sterke vitnesbyrd som satte fingeren på tro, tvil, usikkerhet og tenkning som styrer valgene som blir gjort.

Dagen inneholdt også åtte ulike sesjoner hvor ulike omkringliggende temaer ble berørt; retorikkens betydning, intuitive vs analytiske beslutningssløyfer, rasjonalitet og irrasjonalitet samt betydningen av lojalitet til og kommunikasjon av beslutningen, ble her løftet frem av gode foredragsholdere. Dagen ble avsluttet med en fantastisk festkonsert med Luftforsvarets

Arrangørene fra ALIS, fra venstre; Major Dag Ola Lien, Major Kåre Inge Skarsvåg, Major Christina Stokkeland og Oberstløytnant Bjørn Olav Heieraas.

Ola By Rise; fotballproff, fotballtrener, forfatter, journalist og meget god foredragsholder!

Musikkorps og solist Eli Kristin Hansveen. Et verdig og stilfullt punktum på en innholdsrik dag.

ORDENES BETYDNING

Konferansens siste dag handlet om kommunikasjon. Lederskap og beslutninger blir verken gode eller effektive dersom de ikke blir formidlet videre. Kommunikasjon er også en vesentlig del av å utforme beslutningene. Gjennom egne erfaringer og tilstedeværelse i øyeblikket, delte Ola By Rise og Sverre Disen sin kunnskap og

refleksjoner om hva som fanger publikum og beslutningstakere; det være seg på eller ved fotballbanen eller i det politiske rom.

«DETT VAR DETT!»

Eller var det det? Skolesjefen sa innledningsvis at konferansens mål var å skape refleksjoner omkring temaet. Og det skjedde i all fall hos meg (Beslutningen om å gjennomføre var god). Jeg vil rette en stor takk til Luftkrigsskolens ledelse som prioriterer dette så høyt. Vi vil

komme tilbake, forhåpentligvis sammen med flere andre fra forsvaret; for det er slik som en representant fra Olympia-toppen svarte på mitt spørsmål om hvilket utbytte han hadde hatt så langt? «Vi får høre virkelige og opplevde fortellinger fra operative ledere som har opplevd konsekvensene av sine beslutninger».

Gjensidige
Bank

3,10 %
nominell rente

Medlemskupp på fastrentelån

Les mer på gjensidige.no/bank

Det beste fastrentetilbudet innenfor 75 % belåning, ifølge Finansportalen 09.10.2014. Priseksempel: Boliglån u/75 % med fast rente i 3 år, Eff. rente 3,19 %, 2 mill., bindingstid 3 år, o/25 år, Totalt: 2.891.370,-. Gjelder for medlemmer i YS. Forutsetter lønnsinnngang, bank- og kredittkort. Prisen er per 09.10.2014 for nye fastrentelån, men tilbudet kan endres.

En BFOer som sjef på Jan

– en utpost i vest!

«Jan Mayen? Er ikke det i nærheten av Svalbard eller Bjørnøya, eller noe i den duren?»

Foto: 337.skv

Av Roy NORDFONN

Nei, det er det definitivt ikke! Jan Mayen ligger ca 1000km fra fastlandet, ca 1000km fra Svalbard og ca 600km fra Island. Nærmeste nabo er Grønland, bare 500km unna. Øya ligger på den nord-atlantiske ryggen, som stikker opp mellom kontinentalplatene til Nord-Amerika og Europa. Teknisk sett er derfor Jan Mayen et eget kontinent, riktignok et miniatyr-kontinent – men allikevel et kontinent. Kanskje burde sjefsstillingen bytte navn fra Stasjonssjef til Kontinent-sjef?

Hvem var Jan Mayen, og hvorfor heter en norsk øy dette? Nederlenderne drev hvalfangst her på 1600-tallet, og øya er kalt opp etter en av skipperne den gang; Jan Jacobs van May Schellinkhout.

MILITÆRHISTORISK STED

Jan Mayen er ikke et bi-land (som f.eks områdene i Antarktis), og heller ikke en del av Svalbard-traktaten (som også omfatter Bjørnøya og Hopen). Jan Mayen er et stykke av Kongeriket Norge, og det har det vært siden 1930. Under andre verdens-

krig var Jan Mayen den eneste delen av Norge som var fritt, og Nordahl Grieg skrev flere av sine dikt da han var her. Med grad av kaptein kom han til Jan Mayen for å bygge hytter(!), mer eller mindre mot sine foresattes vilje. Hyttebygging ble det lite av, men han skrev mye, og var mye på tur.

Garnisonen på Jan Mayen ble bemannet av personell fra det Norske Kompani på Island, en avdeling som for det meste bestod av jegere, fangstmenn og arbeidere fra Svalbard, Grønland og andre arktiske steder. Man kan altså trygt fastslå at de var særdeles godt egnet til oppdragene på Jan Mayen og andre steder i Ishavet. Det Norske Kompani hadde som en av sine viktigste oppdrag å utdanne britiske og amerikanske soldater i vintertjeneste og bruk av ski, og de bidrog nok vesentlig til at mange amerikanere ble ivrige turskiløpere senere.

VULKANØYA I ISHAVET

Norges eneste, og verdens nordligste aktive vulkan ligger på Jan Mayen. Den heter Beerenberg (nederlandsk for Bjørnefjell), og er med sine 2277 m.o.h.

også et av de høyeste fjell i Norge. Det er mange som gjerne vil hit for å klatre på en 2000+ topp, men etter at øya ble fredet som naturreservat i 2010 har det i praksis vært umulig for andre enn oss som jobber her. Det er nok flere som bestiger Mount Everest hvert år enn det er Beerenberg-bestigere! Man trodde lenge at Beerenberg var utdødd, men både i 1970 og i 1985 ble disse antagelsene gjort til skamme. Utbruddet i 1970 økte arealet på øya med ca 3,5 km². Dersom det kommer et lignende utbrudd vil Jan Mayen ikke bare være Norges vestligste punkt, men også det nordligste. Jan Mayen ligger grovt regnet på 71° N og 8° V, er ca 54km lang og fra 2,5 til 15km bred og har et areal på 377km². Øya er formet som en skje, med håndtaket pekende sør-vestover.

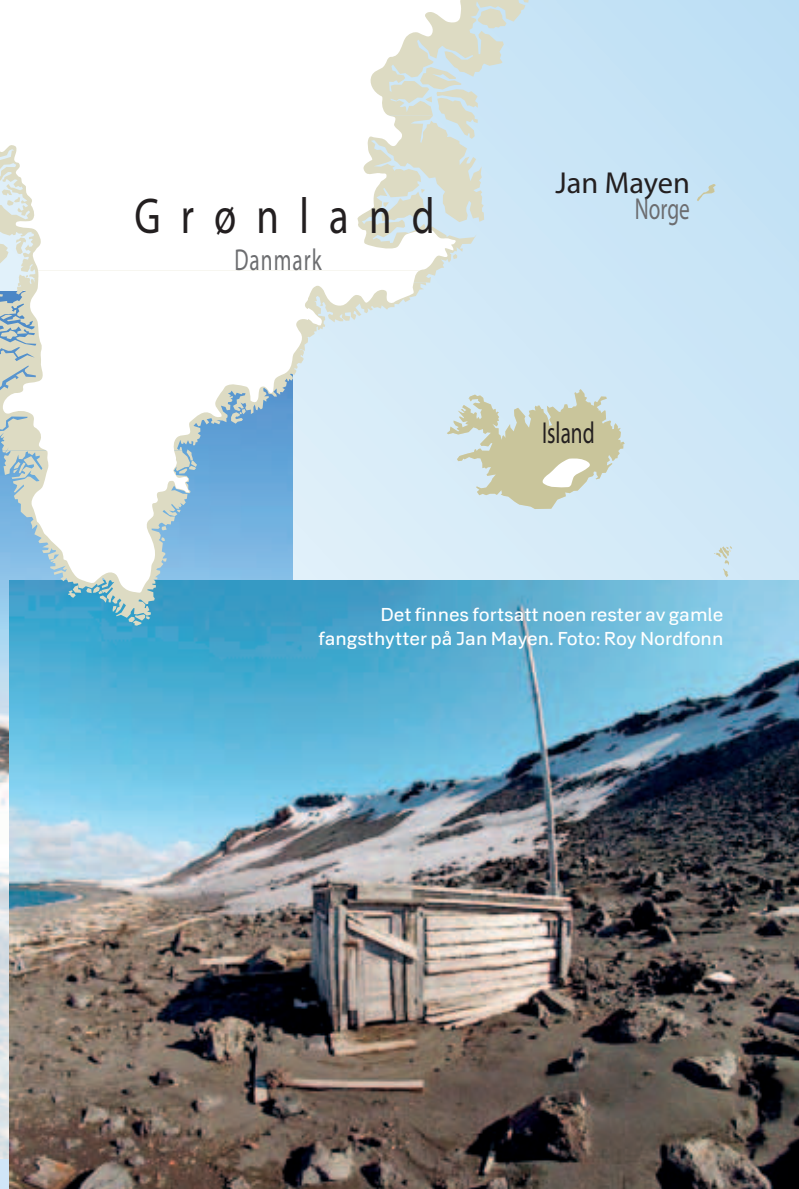
I 1958 startet byggingen av Forsvaret sin stasjon på Jan Mayen, hovedsakelig finansiert av US Coast Guard. Hensikten var å bygge ut radionavigasjonssystemet LORAN (Long Range Navigation) for å gi dekning i viktige havområder i nord. LORAN-A først, og så rimelig raskt over på LORAN-C. Første stasjonssjef var Torstein Raabye, krigsveteran og radio-

Mayen

Foto: Tormod Karlsen

telegrafist på KonTiki-ekspedisjonen. Han var for øvrig onkel til nåværende GIHV. Helt siden 1960 har Forsvaret sørget for kontinuerlig drift av LORAN, som er vedtatt nedlagt fra 1/1-16. Selv om Norge sin del av LORAN-C blir nedlagt fra 2016, fortsetter systemet å eksistere flere steder i verden. En del land har gått over på E-LORAN, en oppgradert versjon. Det tyngste argumentet for LORAN er at det ikke er satellittbasert, og dermed et av svært få alternativer til GPS/GLONASS/Galileo etc.

Virksomheten på Jan Mayen handler ikke bare om LORAN-C, og Regjeringen skriver i statsbudsjettet at det er enighet om videreføring av virksomhet og drift på øya. Det er allerede en rekke andre systemer og aktiviteter her; Galileo og Egnos er europeisk storsatsing på satellittnavigasjonssystemer som er uavhengig av amerikanere eller andre, og er i en oppbygningsfase. I Norge er det KSAT som har vunnet kontrakter på utbygging og drift, og som på Jan Mayen kjøper kompetanse og kapasitet av Forsvaret for tilsyn og drift lokalt.

Telenor Maritim Radio har selvfølgelig

utstyr på Jan Mayen, det samme har Kystverket, Kartverket og flere universiteter. Som seg hør og bør, er det flere seismiske sensorer på Norges eneste og verdens nordligste aktive vulkan. Også NORSAR har sensorer her, de er et uavhengig forskningsinstitutt innen seismologi og anvendt geofysikk som blant annet jobber med å kunne detektere og skille kjernefysiske rystelser fra vanlige jordskjelv.

«Met'n» er kjæleavnavnet på den meteorologiske stasjonen på Jan Mayen, som sørger for observasjoner og radiosonde-målinger fra det som antakelig er den viktigste meteorologiske posten på den nordlige halvkule. Det er Værvarslinga i Nord-Norge som sørger for bemanning og drift av de tre meteorologiske stasjonene i Ishavet – Jan Mayen, Bjørnøya og Hopen. Forsvaret med Kystvakten er avgjørende viktig for logistikken også til Bjørnøya og Hopen.

Per i dag er det 18 «innbyggere» på Jan Mayen; 4 på Met'n og 14 i Cyberforsvaret. Forsvaret har, i tillegg til LORAN-C, oppdraget med å drifte samfunnet på Jan Mayen etter bestilling fra Samferdsels-

departementet. I praksis betyr det å sørge for tak over hodet, mat og drikke, strøm, vann&avløp, kjøretøy, maskiner og tekniske systemer, veier, logistikk, helse-tjeneste, velferd, idrett, kommunikasjon og ikke minst beredskap for brann og ulykke. Det er ikke småtter, når man tenker over alle behov som skal dekkes i et miniatyr-samfunn!

UTFORDRENDE LOGISTIKK

Jan Mayen har ingen kaier eller havneanlegg, og mottak av tyngre/større forsyninger og materiell skjer derfor «i fjæra». Tidligere har det i all hovedsak vært brukt en kombinasjon av flåter mellom skip og land og «kontrollert grunnstøting» med tilhørende bygging av improvisert molo av grus og stein. De siste årene har vi heldigvis kunnet leie inn MV Maursund, et av de landgangsfartøylene Forsvaret solgte. Det er en ypperlig løsning; de går opp i fjæra, åpner baugportene og legger ned lemmen, og så er det bare å kjøre i land godset.

Drivstoff levere en gang per år av Kystvakten, som kjører i land en temmelig

Det er godt å ha eget feltkjøretøy på denne vulkanske øya. Her er Roy Nordfonn på en av sine inspeksjonsturer. Foto: Constantin Claviez

lang slange. Denne kobles til et pumpehus i land, og til tankene om bord, og så er det bare å fylle opp tankene på land.

Omtrent 6-8 ganger per år flyr 335. skvadron hit med personell, gods, post og fersk mat. Rullebanen her er en grusbane på 1600 m, og har status som militær feltstripe. Det vil si at andre fly (sivile) ikke kan lande uten dispensasjon. Det er for langt til nærmeste nabo til at vi kan stole på helikopter, så vi håper og tror at eventuell Medevac/ambulansefly får dispensasjon!

Det var aldri planlagt en flyplass eller -stripe på Jan Mayen, men handlekraftige og initiativrike arbeidsfolk tok tak under anleggsperioden. Det var nemlig slik at entreprenørene ble ferdig med sitt arbeid i god tid før båtene skulle komme og hente folk og utstyr. Veien fra idé til handling var velsignet kort, og de satte i gang å planere og fylle ut. Allerede i 1960 tok stasjonen kontakt med fastlandet for å be om MEDEVAC av en med bukhinnebetennelse. Da de over radio ba om fly til evakuering, fikk de til svar at «Dere har jo ikke flyplass». Svaret fra Jan Mayen var at «Ja, det stemmer, men vi har en ganske stor anleggsveg.» Fastlandet: «Hvor stor da?» Jan Mayen: «Cirka 1100m lang og 40m bred.» Fastlandet: «Det høres jo ut som en flyplass!» Første landing skjedde med en Catalina flybåt fra Luftforsvaret den 17. september 1960. Første sivile passasjerfly til å lande på øya var

en DC4 Skymaster fra Braathens SAFE, den 29. oktober 1961. Mange av pilotene i denne epoken var krigsflygere, og hadde nok både landet og tatt av under varierte forhold. Den erfaringen kom visstnok godt med fro de som fløy til Jan Mayen! Det hører med til historien at sjefen for Forsvarets Fellessamband senere ble kalt inn til Forsvarssjefen, som skal ha sagt følgende: «For øvrig, mine herrer, skal jeg ha meg frabedt at Fellessambandet bygger flere flyplasser på norsk jord uten å forelegge saken for Forsvarsstaben.»

HVORFOR UTSETTE SEG OG FAMILIEN FOR SLIKT?

Tjenesten på Jan Mayen er krevende, først og fremst fordi den innebærer langvarig fravær fra nære&kjære. En standard deployering til IntOps gir anledning til to hjemreiser/permisjoner i løpet av de 6 månedene, mens Jan Mayen gir null. For Stasjonssjefen betyr det 12 mnd tjeneste i et strekk, uten permisjoner, hjemreiser eller ferie av noe slag. Det er i tillegg en krevende jobb fordi man som sjef ikke har en nestkommanderende eller andre offiserer/befal tilgjengelig i avdelingen. I praksis er man veldig alene dersom noe uforutsett skulle skje, enten det var invasjon eller ulykke&katastrofe. Personellet er sivile «leiesoldater» som byttes hver 6. måned, og mange har ikke erfaring fra/med Forsvaret i det hele tatt. Det er krevende med tanke på å opprettholde produk-

sjon og kompetanse; å klare å ta vare på institusjonshukommelsen.

Mange fremstiller Ishavslivet som en flukt fra virkeligheten, hvor man kan gjøre som man vil uten å ta hensyn til andre; en «gedigen ego-tripp i en boble». Det er etter min oppfatning ikke sant! Lover og regler gjelder også her, og på grunn av isolasjonen må vi i mye større grad tenke oss om før potensielt risikable arbeid eller turer settes i gang. I tillegg skal samfunnet fungere og mennesker trives. Det er ingen selvfølge, og krever aktiv innsats og evne til tilpasning fra samtlige. Som sjef bærer man dette ansvaret 24/7 i 365 dager. Stasjonssjefen er også stedlig politi- og immigrasjonsmyndighet (på vegne av Politimesteren i Salten), i tillegg til å ha ansvar og oppgaver på vegne av Fylkesmannen i Nordland (miljøvern) og Riksantikvaren (kulturminner).

Hvorfor kan jeg allikevel anbefale å søke hit? I tillegg til en spennende faglig utfordring som leder, er det slik at Jan Mayen byr på fantastiske muligheter! Enestående natur som tar pusten fra deg med suverene turmuligheter, mobil- og reklamefritt samfunn med bare kjentfolk, god anledning til trim, trening og hobbyer, og ikke minst en unik anledning til å jobbe sammen med trivelige og dyktige fagfolk fra mange forskjellige felt. Tjenesten på Jan Mayen er unik!

**Milrab Beredskapsbag
90L - Svart**

Romslig og svært solid
militær bag

~~Før: 999,-~~
599,-

-40%

**Under Armour Storm
Cotton hettegenser**

Laget av 80% bomull
som er vannavstøtende!
Full glidelås i front.

~~Før: 699,-~~
599,-

-14%

Milrab Powebank

Ekstra nødlader. Lad
mobiler/elektronikk
overalt! Kapasitet på
hele 30 000mah

~~Før: 699,-~~
349,-

-50%

**Luminox Sentry:
0201.BO**

Perfekt klokke for de
som trenger en stilig og
tøff hverdagsklokke.

1849,-

**Milrab All Weather
Notebook**

Praktisk notatblokk
til all slags vær.
10,1 X 15,2cm.
Rutete ark

59,-

Brynje Arctic Lue

Lue fra
Arctic-serien til
Brynje med netting
på innsiden.

269,-

Adidas GSG 9.7

Oppfølgeren til
den suksessfulle
GSG 9.2. Som
joggesko på beina!

1399,-

**Surefire Sonic
Defender EP3**

Stopper skadelige
lydnivåer uten å
forstyrre vanlige
lyder.

139,-

**Navnestriper m/
borrelås, 6-pack**

Navnestriper i
klassisk modell
med montert
borrelås

179,-

GÅ INN PÅ BFO.MILRAB.NO FOR FLERE TILBUD

Ny Befalsordning- framtidens Forsvar

Arbeidet med ny personell og befalsordning har de siste årene vært en meget viktig sak for BFO som organisasjon. Vi har som organisasjon stått på barrieren for å forsvare innholdet, prinsippene og innretningen i Befalsordningen. Samtidig har vi tatt til orde for at den må moderniseres. Behovene er endret og Forsvarets innretning har utviklet seg. I tillegg har ikke de endringene som ble gjort i 2005 gitt den ønskede effekten. Målsettingen med innføringen av avdelingsbefal har ikke slått til for fullt. Her kan særlig nevnes for lav stå tid, manglende utdanningsordning og manglende ordninger for å ivareta overgang til karriere nummer to. Alle disse momentene ligger som tydelige premisser for ordningen slik Stortinget vedtok den. Når disse ikke er implementert fullt ut er det ingen overraskelse at målsettingene ikke nås.

Befalsordningen er vår yrkesgruppe sin kontrakt med Stortinget, den gir grunnlag for å utøve vårt virke for nasjonen og den er avgjørende for å balansere rettigheter og plikter. Vi mener at dette grunnlaget må videreføres og stå fram som bærebjelken i en ny og modernisert befalsordning.

Med det som grunnlag gis det store muligheter for å utvikle en robust og varig befalsordning. Her må det langsiktige perspektivet dominere, samtidig blir det avgjørende å balansere individets behov med organisasjonens behov. Gjennom nesten 10 år med avdelingsbefal er det mye å lære og ikke fullt så mye å ta vare på. Gjennom arbeidet med å utvikle en ny personell og befalsordning er det nå fremmet en faglig anbefaling til statsråden. Denne vil igjen danne grunnlag for det videre arbeidet. Høringsutkastet synliggjør noen grunnleggende utfordringer og synliggjør positive utviklingstrekk. For det første legges det opp til å fjerne dagens åremål for vervede og matroser og legge disse under samme ordning som deres kollegaer i uniform. Innføringen av en OR ordning skal understøttes av et eget utdanningssystem for denne gruppe. Dette har vært en av de åpenbare manglende med avdelingsbefalsordningen. I tillegg anbefales det at Krigsskolen fortsatt representerer den foretrukne og primære utdanning for offiserer.

Samtidig er det ikke vilje til å gå langt nok. Innføringen av et OF og OR system innebærer også mot til å våge å ta et tydelig steg med helhetlige systemer for begge kategorier. Det å bevare en aldersgrense på 35 år framstår som lite hensiktsmessig og med erfaringer de siste 10 årene som en meget dårlig løsning. Økt bruk av beordring og utvidelse av normalavansementet løser få utfordringer med rotasjon. Dette vises til det fulle gjennom erfaringene med normalavansement hvor store deler av det yngre befalet sitter i en midlertidig posisjon. Jeg mener at en i det videre arbeidet må ta erfaringene på alvor, gi individene større forutsigbarhet og legg robustheten i en ny ordning i ordningen og ikke legge dette i forvaltningen. Framtiden vil i større grad handle om å tiltrekke og beholde kompetanse og i mindre grad avvike. Dette må også reflekteres i en framtidig befalsordning.

BFOs 9. ordinære kongress stadfestet BFOs tro på ett yrke-en organisasjon i mai i år. Dette er først et framtidsrettet perspektiv for å ivareta befalet som yrkesgruppe på best mulig måte. Det er mer som forener enn som skiller oss og en tilstand der vi jobber mer for medlemmene enn om medlemmene er best for de vi skal ivareta. Dette er der BFO står og har stått som organisasjon. Samtidig respekterer vi selvsagt at andre har andre syn, men det rokker ikke ved tro på og målet vårt om å jobbe for en best mulig løsning for å ivareta de som er del av den militære profesjon i framtiden.

Avslutningsvis vil jeg gratulere de nyvalgte styrene i KAFO og BESO. Gjennom vedtakene og innsatsen under årets høstkonferanse har dere lagt et meget godt grunnlag for kommende periode. Det er viktig for BFO og det er viktig for våre elever på Befals- og Krigsskolene.

Vil også ønske alle en god og fredelig jul og et godt nytt år. En spesiell hilsen til alle de som står i tjeneste i julehøytiden her hjemme og ute.

Jens Jahren
Leder BFO

En økonomisk refleksjon

Sammen med forrige utgave av Offisersbladet fikk dere temheftet «Forsvarets økonomi». Hva skjer så? Denne lille refleksjonen er skrevet 13. november- og den uka har en av nyhetssakene vært Forsvarsdepartementets brudd i kontraktforhandlingene med NAMMO angående kjøp av ammunisjon til granatkaster- og dette etter en prosess over flere år. Kun signering av kontrakten gjensto. Årsak? « – Det er prioritering av nye kampfly som nå går ut over andre investeringer» sier statssekretær i Forsvarsdepartementet, Øystein Bø.

ALEA IACTA EST

Så, dermed er terningen kastet. Den ble vel egentlig kastet for mange år siden, men det er først nå den faller til ro og viser noen av de økonomiske konsekvensene for resten. BFO har advart om skjevheter i forsvarsøkonomien i flere år. Det siste er temaheftet «Forsvarets økonomi» samt vårt innspill til forsvarsbudsjettet 2015 med utsiktene for de neste fire år. Dette er perioden FØR kampflyene kommer inn i driftsbudsjettet, og det er – bokstavelig talt, trangt nok fra før.

Så nå gjennomfører altså FD kurskorrigeringer med direkte operative konsekvenser på sikt- for ammunisjon er noe man trenger skal materiellet bli til en reell militær kapasitet. En side av denne saken er konsekvensene for NAMMO: utviklingskostnader, permitteringer, tapte muligheter for videresalg i et internasjonalt marked.. Dette kan korrigeres. Spørsmålet er hva FD har tenkt med hensyn til å realisere den kapasiteten Forsvaret skulle ha fått gjennom kontrakten – og ikke minst, hva blir neste kutt? For det må bli flere...

BFO vil fortsatt ha fingeren på den økonomiske pulsen til forsvarssektoren. Dette er helt grunnleggende for at våre medlemmer skal kunne oppleve en forutsigbar, trygg og meningsfull hverdag. Den vedvarende skjevheten mellom oppgaver, politisk ambisjon, Forsvarets struktur og økonomiske ressurser, er helt ødeleggende for omdømmet, og for villigheten til å yte og på sikt evnen til å rekruttere og beholde, dersom dette ikke korrigeres og kontrolleres!

Av Jon Vestli

Kompetanseutvikler BFO

BFO SAMLET HTV'ENE PÅ GARDERMOEN

Årets siste møte med våre HTV' er ble avholdt på Gardermoen 24-26 november. Hovedtemaet for samlingen var «Erfaringer lokale lønnsforhandlinger og ivaretagelse av de gode løsningene», «Forsvarssjefens fagmilitære råd 2015 – BFOs tilnærming», «POBO og prosessen videre», «synkronisering av BFOs aktiviteter 1. halvår 2015» og en god diskusjon om HTV' enes erfaringer fra året som har gått og veien videre. Dette representerte en læringssløyfe og tre planleggingsprosesser.

Denne samlingen representerer en milepæl på veien i å bygge et kompetent og profesjonelt korps av tillitsvalgte. Gjennom solid kunnskap om de pågående prosessene og diskusjon om hvordan BFO skal benytte denne i de ulike prosessene i det daglige, er målet at du som enkeltmedlem skal være trygg på at vi ivaretar deg og ditt behov. Det neste halvåret vil bli travelt på mange måter. Du vil merke at vi er mer synlige ute og at vi skal skape debatt og engasjement. Noen ganger kan vi nok også provosere – for å kunne skape meningsbrytninger slik at løsningene blir best mulig.

Jon Vestli BFOs kompetanseutvikler

EN HTV TAKKES AV

I forbindelse med HTV-samlingen på Gardermoen ble en av BFOs hovedtillitsvalgte takket av etter nesten 42 års virke i Forsvaret og syv år som BFOs tillitsvalgt. Terje Tørsteinson ble overrakt en påskjønnelse av Hovedstyrets representant Erik Gabrielsen for lang og tro tjeneste for våre medlemmer. Det er liten tvil om at BFO mister en klok og erfaren HTV som var mer enn villig til å dele sine erfaringer med andre som skulle fylle samme funksjon. BFO takker Terje for vel utført vakt!

NYE BFO-TILLITSVALGTE PÅ FORSVARETS HØGSKOLE

Den 21. november, ble det valgt ny HTV og AHTV på FHS.

Major Roar Michelsen (til høyre) ble valgt til ny HTV og major Jon Kirknes ble valgt til ny AHTV (til venstre).

Avtroppende HTV Hroar Sanna takket for seg.

ÅRSMØTE BFO LOKALFORENING HV08

Lokalforeningsleder RM Einar Christian Simensrud inviterete til årsmøte for HV08 I Vatneleiren onsdag 12.11.2014. Simensrud forteller om godt samarbeid med HV08 stab, og få saker som ikke kan løses lokalt. Etter orienteringen ble hele lokalforeningsstyret gjenvalgt ved aklamasjon. BFO gratulerer.

Etter at BFO hadde gjennomført årsmøte ble resten av staben innvitert inn på kake og informasjon. Distriktsjef HV 08 Oberst Tor Mjelstad informerte om status i lokale lønnsforhandlinger. HTV HV Maj Børre Jakobsen holdt en fyldig orientering om prosessen rundt lokale lønnsforhandlinger, og arbeidet med "Ny befalsordning".

Tekst og Foto: HTV Sjøforsvaret/BFO

HTV HV Maj Børre Jakobsen gratulere LFL HV08 RM Einar C. Simensrud med gjenvalg.

KADETTTER PÅ BFO-GRUNNKURS

Onsdag 19. november ble det gjennomført BFO grunnkurs for KAFO styret på Luftkrigsskolen.

Et engasjert og ivrig styre møtte på Bakeriet hotell i Trondheim for å få litt faglig påfyll fra BFOs tillitsvalgte Hans Petter Myrseth og Thomas Olsen.

I løpet av en halv dag fikk kadettene en innføring i Befalets Fellesorganisasjon, BFO skolen, hvordan skape og drifte lokalforeninger, hva menes med medbestemmelse og styringsrett, gode tips om det å være tillitsvalgt, relevante lover og avtaler (ATF, Hovedtariffavtalen, hovedavtalen, Forsvarets Personelhåndbok, kompensasjonsavtalen, arbeidsmiljøloven og Hovedavtalen), og ikke minst medlemsfordeler og forsikringer.

Kadettene var godt fornøyd med innretningen på kurset, og uttalte at slikt faglig påfyll gir mer motivasjon for å engasjere seg i KAFO og eventuelt senere som tillitsvalgt ved avdeling. De ulike temaene skapte også en god plattform for spørsmål og diskusjon.

Kurset ble avsluttet med en sosial tilstelning og middag på restaurant Graffi.

En vellykket dag hvor Befalets Fellesorganisasjon virkelig ble satt på kartet.

Tekst og foto: Hans Petter Myrseth, HTV FOH

ÅRSMØTE BFO LOKALFORENING MADLA

Lokalforeningsleder LT Marlen Danielsen inviterte til årsmøte for LF Madla på KNM Harald Haarfagre onsdag 12.11.2014. Danielsen informerte om aktivitet som var gjennomført i innværende år. Etter informasjon fra LFL var det valg av nytt styre, varamedlemmer og boligråds representant. LT Tor Fjone Sunde ble valgt som ATV for KNM HH. LT Marlen Danielsen ble gjenvalgt som LFL. BFO gratulerer.

Etter årsmøte ble det gjennomført et medlemsmøte, med pizza og godt engasjement. Informasjon fra OTV John Strømseng og HTV Sjøforsvaret Tor Erik Eide.

Tekst og Foto: HTV Sjøforsvaret/BFO

Årsmøte LF Madla

**Kunnskap
er makt!**

BFO I NYTT MØTE MED FORSVARSDEPARTEMENTET

Befalets Fellesorganisasjon var i dag i møte med statssekretær Øystein Bø, om ny Befalsordning. For oss er det viktig at arbeidet med ny Befalsordning skjer i tett dialog med oss som organisasjon. I tillegg mener vi det er et sterkt behov for en modernisert BO, sier leder BFO Jens Jahren til Offisersbladet.

I møtet var BFO særlig opptatt av de moment som vi hadde fokusert på i vårt høringssvar til den faglige anbefalingen som er framsendt til politisk ledelse, om ny personell- og befalsordning. Her står aldersgrense på 35 år sentralt. BFO mener at denne må fjernes i den form vi har i dagens avdelingsbefals modell.

For det første vil dette skape bedre forutsigbarhet for individet og øke mulighetene for å beholde kompetanse. Vi fokuserte også tydelig på at en tidlig må starte arbeidet med å se på overgangsordninger og implementering av ny ordning. Dette vil være avgjørende for å kunne lykkes med innføring av ny Befalsordning.

I dette ligger det et sterkt fokus på å videreutvikle dagens gode utdanningsordning, og skape balanse mellom rettigheter og plikter, samt skape gode muligheter for horisontal karriere.

Dagens møte ga godt rom for innspill og dialog, og dette vil BFO følge opp i den tiden som kommer, for å sikre at ny Befalsordning blir godt tilpasset befalet som yrkesgruppe, samt sikre god kompetanse for ivaretagelse av nasjonens sikkerhet i framtiden, sier leder BFO Jens Jahren.

Foto: Nestleder BFO Rune Rudberg

Forsvarsdepartementet/Jens i møte med Statssekretæren FD.

Møtet med Statssekretæren i FD.

NÅ SVEKKES FORSVARSEVNEN

Operative offiserer nektes adgang til arbeidsplassen.

Årsak: Sikkerhetsklareringen er utløpt. – Bunken av saker bare vokser, sier FSA.

KOMMUNIKASJONSAVDELING.

På denne dato i fjor hadde Forsvarets Sikkerhetsavdeling (FSA) et normalt etterheng på saker i størrelsesorden 500 stk, og klareringstiden var i all hovedsak 3-6 måneder. Nå er bunken vokst til over 3.500 saker som enda ikke er fordelt, saksbehandlingstiden er doblet, og dette vil bare øke etter hva BFO er kjent med.

OPERATIVE OFFISERER GÅR HJEMME OG TRÅ GRESSET I HAGEN

Når Forsvarets personell ikke lenger får adgang til arbeidsplassen, og må gå hjemme og «trå gresset i hagen» i påvente av re-klarering, da har vi et problem, sier nestleder BFO, Rune Rudberg. Dette kan utgjøre en operativ risiko for Forsvaret, da arbeidsoppgaver ikke blir løst. Har du ikke klareringen i orden mister du også kurs, utdanning, opprykk, mulighet for å få ny stilling, eventuell inntopstjeneste og du må tas av beredskap. De dette gjelder har ikke nødvendigvis gjort noe galt. Saksbehandlingstiden er nå så lang, at når en helt normal klareringssak endelig kommer opp til behandling hos saksbehandleren, så kan gyldigheten på underskriften til offiseren ha gått ut. Og saken må derfor sendes uoppgjort i retur for ny signatur, og deretter fores inn i samme køen igjen. Hovedårsaken til den voldsomme økningen i etterheng på saker skyldes tre forhold, forklarer BFOs hovedtillitsvalgte i FSA, Kim Svarem.

Primært innføringen av et nytt dataverktøy i sommer som har hatt, og fortsatt har, sine barnesykdommer. Dette verktøyet vil, selv når det fungerer optimalt, ikke bote på behandlingstiden. Sekundært at vi er 22 ansatte ved kontor for personellsikkerhet, og dermed er sterkt underbemannet i forhold til oppgavene. Det er drøye 40 klareringsenheter i Norge i dag (FSA er én av disse, red. anm.), og opplysninger fra NSMs undersøkelser viser at normal saksmengde for en enkelt saksbehandler er 250-400 saker i året. For vårt vedkommende er tilsvarende tall ca 1 000 saker per ansatt. Det er et uoverkommelig tall for en person, med de krav til kvalitet vi må følge i hver enkelt sak. Klareringsprosessene har også blitt mer komplekse og ressurskrevende grunnet endrede vaner hos de som skal sikkerhetsklareres. Uten å gå i detalj på alle metoder som benyttes, kan nevnes endrede og økte reisevaner i samfunnet generelt, sosiale medier og andre kommunikasjonsmidler, narkotika og dopingomfang og det faktum at det har blitt veldig enkelt å ta opp mye i personlige/usikrede lån de siste årene.

MANGLER TILGANGER TIL POLITIETS REGISTRE

Alt dette medfører et økt omfang av prosessene og informa-

sjonsinnhenting i sakene. På nåværende tidspunkt har vi ikke tilgang til Politiets registre, slik at dette er en manuell behandling som utgjør en sentral forsinkelsesfaktor. Får vi denne tilgangen elektronisk vil vi kunne spare noe tid. Samtidig med dette mottar vi nå langt flere og juridisk mer omfattende klageprosesser enn tidligere, hvilket medfører en god del ekstra arbeid for våre to jurister. Vi tror ikke sistnevnte skyldes dårligere håndverk fra FSAs side, men snarere en større bevissthet fra personellet rundt egne rettigheter. Økningen i kompleksitet og omfang har ikke medført noen økt ressurstildeling eller flere stillinger for oss, hvilket betyr at den enkelte sak rett og slett tar lengre tid.

KAN BLI KRITISK FOR FORSVARETS OPERATIVE EVNE

Det tar like lang tid, og prosessen er like omstendelig, uavhengig av om det er en førstegangsklarering eller en re-klarering. Samtidig gjør omfanget av saker det vanskelig å prioritere. Den operative delen av Forsvaret i inn- og utland, den nasjonale beredskapen, utdanning og karrieren til den enkelte vil bli vingeklippet hvis bunken av saker får fortsette å vokse, sier Svarem.

FLERE TILLEGGSOPPGAVER DEN SISTE TIDEN.

FSA fikk i 2010 ansvaret for klarering av personer med doble statsborgerskap, og i juni i år for alle utenlandske personer opp til begrenset nivå. Disse oppgavene kom uten en økning i ressurser.

INGEN QUICKFIX TILGJENGELIG

Primært trenger vi nå tilført mer personell umiddelbart. Det tar cirka ett år med opplæring før man kan operere selvstendig som saksbehandler hos oss. De fleste ved kontoret har 3-6 års høyere utdanning innen ulike fagområder – men vårt fagfelt og praktiske håndverk finnes ikke i noen utdanningsportefølje. Vi må derfor belage oss på at det ikke kommer noen snarlig løsning. Vi kan kanskje berge en kritisk situasjon for Forsvaret, hvis det handles nå.

MENNESKESKJEBNER PREGER SAMVITTIGHETEN

Våre ansatte trives i jobben og har høy arbeidsmoral, og vi vet at våre vurderinger og avgjørelser treffer hvert enkelt menneske. Vi har ingen ønske om å knuse noens drømmer om å gjøre tjeneste for Norge og Forsvaret, samtidig som vi erkjenner alvoret i de sikkerhets- og risikovurderinger vi fatter i hver eneste sak. Den økende saksmengden, og den umulige utsikten til å ta igjen etterslepet, gnager på samvittigheten til våre ansatte. Vi vil så veldig gjerne få alt unna, og har jobbet lenge i motbakke nå. Men dessverre ser vi ingen ende på dette enda.

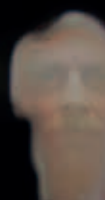
FORSVARSMINISTEREN STANSET OPPLEVD NY PRAKSIS FRA FPVS

Sjef rekrutterings- og disponeringsavdelingen ved Forsvarets personell- og vernepliktssenter (FPVS), Oberst Ingvoll Eidsvåg, gir følgende kommentar til BFO om hvilke konsekvenser saksbehandlingstiden får for soldater som skal inn til førstegangstjeneste:

Soldatene må få en meningsfull tjeneste.

FPVS ser at det tar lang tid for enkelte soldater å få sikkerhetsklarering. Dette har resultert i at mange ikke får den tjenesten eller utdanningen de ønsker seg. FPVS ønsker å unngå

HOLDT, HVEM DER?

at soldatene ikke får en meningsfull tjeneste, og sendte derfor ut et brev til ca 1000 utskrivningspliktige(UPL) og fritok dem for førstegangstjeneste. Det var ikke gitt generell klageadgang i brevene som FPVS sendte ut og det beklager vi. Samtlige vil om kort tid få et nytt brev hvor det fremgår at de kan klage. De som

kommer fra land som vi ikke har et sikkerhetsmessig samarbeid med, må før de møter til førstegangstjeneste ha fått sin sikkerhetsklarering. Det betyr at FPVS vil få på plass nye rutiner og sørge for at disse UPLene fyller ut en personellopplysningsblankett(POB) som FPVS framsender til Forsvarets sikkerhetsavdeling(FSA). Når sikkerhetsklareringsspørsmålet er avklart, vil de som får sikkerhetsklarering kunne kalles inn til tjeneste. Dette tar erfaringsmessig lang tid og de vil derfor måtte fordeles til kontingenter noe fram i tid.

FSA OG KONTOR FOR PERSONELLSIKKERHET TRENGER NYANSATTE - SNAREST

Oppsummert ser vi ingen annen løsning enn tilførsel av flere stillingshjemler for på sikt å få bukt med bunken av saker. Her foregår det en utredning for å tallfeste antallet. Disse personene vil vi kunne kurse opp og få til å fungere i løpet av et års tid. Det er kanskje akkurat tidsnok, sier BFOs hovedtillitsvalgt, Kim Svarem.

Vi går ikke på kompromiss med kvaliteten – det har vi ikke råd til, avslutter Svarem.

BFO bekymret for våre medlemmer og for Forsvarets evne til å løse sine oppdrag.

Vi kan ikke akseptere at forsvarspersonell går hjemme og mister arbeidsoppgaver og karriere på grunn av saksbehandlingskapasitet. Dette vil nå også å ramme Forsvarets operative evne, i sterkere og sterkere grad. Således synes vi en økning i stillingshjemler er en smal pris å betale i forhold til de konsekvensene vår hovedtillitsvalgte, Kim Svarem, beskriver. Vi støtter Svarem fullt ut, og vil omgående adressere dette til forsvarsledelsen, sier nestleder BFO, Rune Rudberg.

Henvendelser i denne saken bes rettet til nestleder BFO, Rune Rudberg, på telefon 934 20 377 eller mail rune.rudberg@bfo.no

Tekst og foto: Lars-Andreas Irgens, BFO

Kim Svarem, hovedtillitsvalgt for BFO og fagansvarlig ved Kontor for personellsikkerhet i Forsvarets Sikkerhetsavdeling

NY FORVALTNING AV BOLIG OG KVARTER

Fra 1. januar 2015 vil Forsvarsbygg overta så å si alt ansvar for forvaltning av Forsvarets boliger og kvarter. Dette har vært et pågående omstillingsprosjekt i 2014, og ved nyttår skal det realiseres. Det er svært få – om noen, av være medlemmer som vil bli direkte berørt av selve omstillingen, men den nye forvaltningen vil kunne ha noen praktiske konsekvenser i den daglige kontakt og dialog mellom utleier og leietager.

VÆR «FØRE VAR»

All omstilling vil avstedkomme noe usikkerhet i overgangen fra ett regime til et nytt. Rutiner skal etableres og nye kontaktpunkt skal opprettes. BFO ber derfor sine medlemmer som flytter eller endrer sitt kvarter ved nyttår om å følge opp lønnstrekk for kvarterleie i januar og februar. Fra 1. januar vil det være Forsvarsbygg som skal forvalte leiekontraktene og dermed gi Forsvarets lønnsadministrasjon riktig grunnlag for trekk, og denne endringen kan derfor medføre en liten risiko for feil.

Jon Vestli/Kompetanseutvikler BFO

UTLYSNING AV TILBUD FRA HÆRENS KUNNSKAPSLEGAT

1.BAKGRUNN

Styret i Hærens kunnskapslegat (HKL) anmoder om at følgende blir gjort kjent for potensielle søkere.

2.STIPENDIER

Offiserer fra Hæren med krigsskoleutdanning (Bachelor-nivå el høyere) kan søke om stipend til utførelse av militærvitenskapelig arbeid. Søknaden skal være faglig og/eller tjenestemessig begrunnet og må inneholde et budsjett for eventuelle reisekostnader. Fullfinansiering kan ikke påregnes.

3.BELØNNING FOR MILITÆRVITENSKAPELIG ARBEID

Offiserer fra Hæren kan søke om belønning for ferdigstilt militærvitenskapelig arbeid med relevans til Hæren. Belønning kan være Hakon Hansens gullmedalje og/eller et beløp fastsatt av legatstyret.

4.SØKNAD

Skriftlig, personlig søknad med relevante vedlegg sendes elektronisk til HKLs styre v/oberstløytnant Petter Nesse, epostadresse: pnesse@mil.no.

Søknadsfrist er 20. feb 2015.

Kunngjøring av tildelinger vil skje ultimo mars 2015.

Evt spørsmål om legatet kan rettes til oblt Nesse (tlf siv 63 89 94 18, mil 505 9418, eller helst via epostadressen ovenfor).

**Kunnskap
er makt!**

BFO MED NYTT INNSPILL TIL NOF OM Å SAMLE ALT BEFAL I ÉN ORGANISASJON

Befalets Fellesorganisasjon sendte dette skrivet til NOF før deres landsmøte i oktober i år. Dette er nok et initiativ fra BFO for å samle alt befall i ett stort profesjonsforbund, i en Hovedorganisasjon uten noen form for politisk binding. Samlet står vi sterkere.

UGRADERT

Norges Offisersforbunds Landsmøte

Vår saksbehandler:
Rune Rudberg
93420377, rune.rudberg@bfo.no

Kopi til
Åpent brev

Vår referanse
2014/RR/rr

Vår dato
07.10.2014

Internt
BFO Hovedstyre
BFO Regionstyrelere

Intern kopi til
[Intern kopi]

Tidligere referanse
[Year/IN/in]

Tidligere dato
[Dato]

NYE MULIGHETER

Befalets Fellesorganisasjon (BFO) ønsker med dette å invitere Norges Offisersforbund (NOF) sitt landsmøte til et samarbeid med målsetting om å etablere et nytt profesjonsforbund.

BFOs 9. ordinære kongress stadfestet i mai BFOs satsning på å samle befalet som yrkesgruppe. Fokuset på dette vedtaket var å se framover og være i best mulig stand til å møte de utfordringene vi ser komme.

Utviklingen de siste årene, både gjennom prosesser i Forsvaret og årlige lønnsoppgjør i Staten, viser en utvikling der fokuset i større og større grad dreier seg om å bevare rettigheter framfor å utvikle. Det er liten tvil om at denne utviklingen vil fortsette. I tillegg møter vi et Forsvar som står overfor et stort press på det økonomiske området.

BFOs hovedstyre har etter Kongressen behandlet sitt mandat. Med de positive erfaringene som ble gjort sammen med Norges Offisersforbund fra 2009 til 2012 og det presset vi som yrkesgruppe utsettes for ønsker vi å invitere til å ta tilbake initiativet for å eie profesjonen sammen. Vi har mange erfaringer å bygge dette arbeidet på. Aldri har vi vært tettere og mer samstemte, det gir muligheter. I forrige runde fokuserte vi på å samle. Nå kan vi fokusere på å lage noe nytt, se mulighetene, beholde det gode og gi slipp det som begrenser oss for å bli enda bedre for vår profesjon.

BFOs hovedstyre inviterer herved NOF til et samarbeid med målsetting om å etablere en ny organisasjon for å ivareta våre medlemmer på en enda bedre måte.

Oslo 7. oktober 2014

BFO Hovedstyre

BFO I MØTE MED FORSVARSMINISTEREN

Ine Eriksen Søreide inviterte BFOs ledelse til samtale og diskusjon rundt blant annet langtidsplanlegging og forsvarsbudsjett.

Den 28. oktober møtte leder BFO Jens Jahren, nestleder Rune Rudberg og konsulent Harald Nergård forsvarsministeren på hennes kontor, med seg hadde hun sine militære og sivile rådgivere.

BFO har produsert et temahefte om økonomien i Forsvaret, som nå også er sendt ut med Offisersbladet til alle BFOs tjenestegjørende medlemmer. BFO ønsket også å fremlegge sine tanker/bekymringer rundt trege anskaffelsesprosesser, mangelfull operativ evne, og personell og kompetanse, herunder også ny befalsordning.

BFO ønsker alltid å være en konstruktiv part i alle viktige prosesser i Forsvaret. Forsvarsministeren mottok konstruktive innspill og ros for sitt engasjement. Statsråden fikk også vite hva BFO ikke er fullt så fornøyd med.

BFO roser forsvarsministeren for hennes evne til å lytte, og ha en åpen dialog når en befalsorganisasjon som BFO først har nedlagt et godt stykke arbeid med utredninger og konstruktive forslag til alles beste.

Temaheftet «Forsvarets økonomi» ligger ute på www.bfo.no

BFO hos FMIN 28 oktober for å diskutere og gi innspill til forsvarsbudsjettet.

Kunnskap
er makt!

HEKTISKE UKER FOR BFOS HTV/HÆR OG FOR BFOS FRISTILTE TILLITSVALGTE I NORD-NORGE

HTV/Hær Rune Isvik kunne under Offisersbladets besøk på Setermoen i slutten av oktober, fortelle at lokale lønnsforhandlinger i Hæren ble avsluttet i uke 41. På lik linje med alle DIFer skal det lokale resultatet nå etterbehandles sentralt.

Isvik bruker ellers mye tid på behandling av enkeltsaker som har prinsipiell karakter, som skal løftes til Hærstaben for diskusjon. Mange av sakene handler om etter- og videreutdanning og plikttjeneste, og søknadsprosessen knyttet til dette. BFOs HTV/Hær gjør også nødvendige forberedelser for å kunne delta i GIH's disponeringsråd, samt kommende drøftingsmøte i Hæren hvor FMR 2015 trolig vil bli et tema.

Ellers er det rett rundt hjørnet for behandling av VP 2015 i HAMU i slutten av november og ikke minst drøftinger som kommer litt senere i desember. Isvik deltar dessuten på Hærens Arena 4 i uke 46, og på HTV-samling i uke 48.

BFOs fristilte tillitsvalgte (FRITV) i Nord-Norge, Gunnar Lie Eide var også innom sitt kontor på Setermoen, rett fra deltagelse på Nasjonal Veterankonferanse i Tromsø. Posten skulle sjekkes, vanskelige personellsaker forberedes, før helg og hjemreise til hans bosted i Lødingen. Gunnar er land og strand rundt for å støtte/hjelpe BFOs medlemmer i diverse tjenestelike saker.

Einar Holst Clausen

Her er både Rune Isvik og Gunnar Lie Eide på Isviks kontor for å planlegge kommende aktivitet. Gunnar til høyre.

STEFAN RUYTER NY LEDER FOR BFO AKERSHUS

Foreningen med over 400 medlemmer er en av BFOs største lokalforeninger, med kollegaer i mange forskjellige avdelinger på og i nærheten av Akershus festing.

Mandag 20. oktober ble det holdt årsmøte i uteområde i Veteranavdelingen/Kommandantens Pub. Mens grillkullet gjorde seg klar for grilling med dagens agenda i henhold til vedtektene gjennomfør. Når de formelle delene var gjennomført hadde lokalforeningsleder Michael Bruteig (FMS) og nestleder Bjørnar Dahler Pedersen (LOS) fått avløsning av ny leder Steffan Ruyter (Veteranavdelingen) og ny nestleder Knut Andersen (FST) etter enstemmig akklamasjon av de fremmøte. Lokalforeningen ble overlevert i god tilstand – der de fleste medlemmene basert på sakslisten – ser ut til å ha det relativt greit på jobb.

Steffan Ruyter har lang og god erfaring som tillitsvalgt ved flere andre avdelinger ser frem til å bidra til medlemmenes felleskap i året som kommer.

Etter det formelle møtet holdt BFO leder – Jens Jahren – en god orientering om saker som opptar BFO ledelse og som il treffe våre medlemmer lokalt eller over hele landet. Jens gav en kort status på bolig/kvartersituasjonen i Oslo området og snakket også om Forsvarssjefens fagmilitære råd.

BFOs nye lokalforeningsleder utfordrer sine medlemmer til å ta kontakt når de har behov, enten for å gi tilbakemeldinger eller dele tanker om ting som bør følges med eller tas opp i relevante fora. Stefan Ruyter når du på fis basis, eller du kan ringe han på mobil: 489 93 957.

Lars Omberg Forhandlingsleder BFO

Avtroppende lokalforeningsleder Michael Bruteig gratulerer Stefan Ruyter som ny leder.
Foto: Offisersbladet

BFO OG LOKAL LØNN 2014

De lokale lønnsforhandlingene i Forsvaret ble sluttført den 10. november. Tilbakemeldinger fra BFOs medlemmer og tillitsvalgte er i år veldig positive når det gjelder informasjon, og muligheten for det enkelte medlem til å melde inn sine krav elektronisk på en enkel og forståelig måte.

– Her har BFO gjort et betydelig fremskritt som viser ivaretagelse av våre medlemmer på en glimrende måte, uttaler leder BFO Jens B Jahren.

BFOs hovedtillitsvalgte har lagt ned et betydelig arbeid i å ivareta sine medlemmer på en best mulig måte i forhold til de krav som er sendt frem. Mange av BFOs medlemmer vil i år få en ekstra hyggelig innbetaling på desember lønn. BFO er spesielt godt fornøyd med at de lokale tilleggene i år også gir virkning for personell som er midlertidig disponert, ved at antall lønnstrinn beholdes når man returnerer til egen stilling. Dette har BFO kjempet for å få tilslutning til gjennom flere lønnsoppgjør.

I tillegg er BFO meget godt fornøyd med å ha fått løftet mange av våre medlemmer over til nye lønnsrammer, LT II og kapt / kaptlt II. Dette vil for disse gi en god lønnsmessig uttelling over tid. Alle lønns- og stillings- endringer vil ha virkning fra 1. august 2014. De aller fleste vil få dette etterbetalt på desember lønn. All øvrig informasjon om lokal lønn 2014 finner du på www.bfo.no

Lars Omberg Forhandlingsleder BFO

KONTAKTINFO BFO

FUNKSJON	NAVN	OMRÅDE	MOBIL	KONTOR	E-POST
Leder	Jens B Jahren		930 05 202		jens.jahren@bfo.no
Nestleder	Rune Rudberg		934 20 377		rune.rudberg@bfo.no
Forhandlingsleder	Tom Skyrud	Medbest	437 87 648		tom.skyrud@bfo.no
Forhandlingsleder	Ragnar Dahl	Medbest	934 98 520		ragnar.dahl@bfo.no
Forhandlingsleder	Even Mølmsaug	Tariff	990 94 678		even.molmsaug@bfo.no
Forhandlingsleder	Lars Omberg	Tariff	920 91 238		lars.omberg@bfo.no
Kompetanseutvikler	Jon Vestli	BFO-skolen	953 65 907		jon.vestli@bfo.no
Sekretariatsleder	Arild Helgesen		934 99 445		arild.helgesen@bfo.no
IT Drift- og arkiv ansvarlig	Kyrre Felde		970 99 880		kyrre.felde@bfo.no
Konsulent medlemsreg./forsikr.	Mona Eriksen Rudberg		924 28 698		mona.rudberg@bfo.no
Økonomileder	Mona Skansen Audne		957 50 165		mona.audne@bfo.no
Leder kommunikasjonsavd.	Under ansettelse				
Markeds- og web ansvarlig	Lars Kristian Danielsen	Kom.avd	905 85 355		lars.danielsen@bfo.no
Rekrutteringsansvarlig	Lars-Andreas Irgens	Kom.avd	988 82 958		lars.irgens@bfo.no
Redaktør Offisersbladet	Einar Holst Clausen	Offisersbladet	928 14 251		offisersbladet@bfo.no
	Sentralbord siv		23 10 02 20	23 10 02 20	
	Sentralbord mil		0510 5694	0510 5694	
	Telefaks siv		23 10 02 25	23 10 02 25	
	Telefaks mil		0510 5655	0510 5655	

FRISTILTE TILLITSVALGTE

TELEFONER

OMRÅDE	NAVN	MIL	SIV	MOB	FAKS	E-POST
Nord-Norge	Gunnar Lie Eide	0575-2368	77 11 23 68	400 29 791	76 11 23 69	gunnar.lie.eide@bfo.no
Midt-Norge	Thomas Olsen	0550-5232	73 99 52 32	908 36 490	73 99 52 33	thomas.olsen@bfo.no
Midt-Norge	Hans Petter Myrseth	0565-7394	75 53 73 94	909 98 298	75 53 73 95	hans.myrseth@bfo.no
Vest	John L Strømseng	0540-3486	55 50 34 86	926 24 550	55 50 34 87	john.stromseng@bfo.no
Indre Østland	Håvard Støle	0502-2077	64 40 20 77	404 71 718		havard.stole@bfo.no
Indre Østland	Grethe Bergersen			452 49 410		grethe.bergersen@bfo.no
Viken	Tor Gunnar Framnes	0510-9779	23 09 97 79	930 53 744	23 09 98 00	tor.framnes@bfo.no
Utland	Tor Gunnar Framnes	0510-9779	23 09 97 79	930 53 744	23 09 98 00	tor.framnes@bfo.no

Offisersbladet og
Befalets Fellesorganisasjon
ønsker alle sine lesere og medlemmer
God Jul & Godt Nytt År!

OFFISERSBLADET

Befalets Fellesorganisasjon

En av HVs innsatsstyrker under trening ved Mjølfjell skytefelt. Foto FMS.

HØSTKONFERANSEN ER OVER, OG VI HAR ETT NYTT STYRE!

KAFO er nå akkurat ferdig med Høstkonferansen og har fått et tydelig oppdrag gjennom det nye prinsipp- og handlingsprogrammet. Dagene på Hamar var intensive og innholdsrike og var for de nye en god introduksjon til både KAFO og til BFO. Mang en sjel fikk tent interessen for fagforeningsarbeid, noe vi i landsstyret skal holde levende ved å stimulere til aktive lokalstyrer, aktiviteter og kurs.

Under konferansen holdt tidligere Forsvarssjef Harald Sunde og Thomas V. Nysted to gripende foredrag som skildret hver sin trefning. På henholdsvis Lundehøgda i Norge 1940 og i et wadi nord i Afghanistan 2010. Forskjellen i tid var stor, men etikken, moralen og problemstillingene var de samme. En flott innledning til militær profesjon. Etter begge foredragene var det spørsmålsrunder. Det er ikke så ofte en får muligheten til å stille spørsmål til tidligere Forsvarssjefer, så landsstyret hadde på forhånd sendt inn spørsmål til Forsvarssjefen. Der KAFO ikke fikk svar, var Høstkonferansen uredde inne og stilte spørsmålene på nytt til de fikk svar.

Jeg bet meg særlig merke i at Sunde var godt fornøyd med omstillingsprosessen, men at vi nå var på et minimum hva gjelder personellbemanning. Vi har klart å beholde alle systemplattformene og gjeninnfører kampluftvernet i brigaden. Talen fra generalen var klar; vi må nå øke strukturen! KAFO kan ikke si seg mer enig, per nå har vi for liten utholdenhet med for stor belastning på enkelte personellkategorier. Det var et åpenhjertig og ærlig møte med en tidligere forsvarssjef.

Sunde er ikke den eneste tidligere forsvarssjefen som er aktuell på krigsskolenivå for tiden. General Sverre Diesen var foredragsholder under Luftkrigsskolens Lederskapskonferanse, hvor temaet var beslutninger. Diesen holdt der et foredrag om hvordan han opplevde politiske beslutningsprosesser. Her møtte man også en ærlig og åpenhjertig general, som var innom temaer som virksomhetsstyring, lokalpolitikk og ringvirkninger av beslutningsvegring. Svært viktige momenter når Forsvaret samles rundt færre, men større baser. Ingen av generalene var derimot innom hvordan vi skal beholde personellet. Det er godt vi har fagforeninger!

Audun Rundgren Falnes
Leder KAFO Landsstyre

NYTT STYRE FOR EN NY TID

Heisann, mitt navn er Marius Thorsø og jeg har fått den ære av å være leder for Befalselevenes samarbeidsorgan for nok ett år. Jeg går nå tredje året ved Forsvarets Ingeniørhøgskole. Jeg har sittet i landsstyret to år tidligere og ser virkelig frem til mitt tredje år. For de som leser dette for første gang, er dette min spalte hvor jeg formidler noen av meningene til BESO gjennom Offisersbladet.

Jeg vil begynne med å takke det forrige landsstyret for ett fantastisk år sammen og utrolig bra arbeid. Det har vært en glede å lede dere fra forrige konferanse til årets konferanse. Årets konferanse var vellykket på alle arenaer med to utrolig givende foredrag fra Thomas Nystedt og tidligere forsvarssjef General Harald Sunde. Det ble også gjort enormt mye godt arbeid for å stake ut kursen for BESO det neste året gjennom nye vedtekter og handlingsprogram. Det var også lærerikt på tvers av skolene under middagene med utsøkt mat og utover kveldene med sosialt samvær. Konferansen ble avsluttet med valg av et nytt styre bestående av undertegnede og en til fra det gamle styre og syv nye motiverte styremedlemmer.

Jeg ser frem til å jobbe sammen med det nye styre og sammen med min nestleder, Martin Andressen fra HBS KP C, skal vi føre styret gjennom ett nytt år med gode resultater for å gjøre hverdagen til befalelever stadig bedre. Vi kommer til å ta fatt på arbeidsoppgavene beskrevet i vårt handlingsprogram med mye iver og jobbe hardt for resultater. Det vil også være rom for at nye saker dukker opp og da vil vi i det nye styre være fleksible nok til å ta fatt på disse etter hvert som de dukker opp.

Det er beklagelig at ikke alle problemer i Forsvaret kan løses på ett år, men det skal ikke hindre oss i å prøve. Det vil også være sånn at ikke alle befalelever ved alle skolene vil se eller høre noe særlig fra oss, men ta det som et positivt tegn på at ting går bedre der du er, enn hos andre. Men skulle det skje noe ved din skole, så stiller jeg BESO sine ressurser tilgjengelig for å støtte din sak.

Under forrige periode var ett av mine fokusområder at landsstyret skulle bli mer synlig og dette er arbeid jeg vil fortsette med ut i denne perioden ved blant annet å være fysisk tilstede ved flere skoler med tanke på møtevirksomhet og i tillegg øke mengden informasjon om vårt arbeid som blir distribuert til dere befalelever.

Dette blir uten tvil ett spennende år med mange nye spennende saker å jobbe med, samt videreformidle arbeidet med noen av sakene fra forrige periode. Blant annet skal vi jobbe med å utvikle et grunnkrav for veiledere og tilpasset PBU til de forskjellige skolene og utvalget på størrelser. Av eldre saker skal vi fortsette å jobbe med å forbedre FOS og vri fokuset på arbeidet rundt regelverk til å inkludere regler for publisering på internett av befalelever. Jeg nevner kun fire saker her, men vil påpeke at de andre 13 sakene er akkurat like viktig.

Jeg vil igjen takke for denne tillitserklæringen jeg har fått gjennom å få føre BESO i ett år til og vil minne alle på at BESO er for og av befalelevne.

Marius Thorsø
Leder Befalselevenes Samarbeidsorgan

God jul!

Ute senker mørket seg og inne skinner det i levende lys. Kos deg gjerne med lys i mørketiden, men vær forsiktig. Dessverre er julen også en høytid for branner.

Uavhengig av om du skal tilbringe julen på vakt eller med dine nærmeste, ønsker vi deg en riktig god og trygg jul. Og skulle uhellet likevel være ute, så er vi der for deg.

**IKKE NØL MED Å KONTAKTE OSS OGSÅ I JULESTRIA
PÅ TELEFON 02400 ELLER PÅ IF.NO**

I samarbeid med

FP

Forsvarets Personellservice

Rolig, vi hjelper deg.

DCNS lanserer SMX®-Océan, en ny «blue-water SSK» med utvidede kapasiteter

På Euronaval 2014, presenterte DCNS sin nye SMX®-Océan ubåt drevet av en moderne og forbedret diesel-elektrisk motor.

Ubåten har mye av denne samme designen som en moderne atomdrevet ubåt, men har altså en hypermoderne og meget kraftig diesel-elektrisk motor. SMX-Ocean skal i følge DCNS være en kraftig åpenbærer, samt ha svært gode undervannsegenskaper. Ubåten kan være neddykket på oppdrag i inntil tre måneder. SMX_Ocean kan oppnå en hastighet på opptil 26 km/t, mye takket være et kraftig uavhengig fremdriftssystem basert på andregenerasjons brenselceller. Ubåten kan ha spesialstyrker om bord, 4D ildkraft effektivt mot trusler under vann, på overflaten, mot landmål og fra luften.

Den har 34 våpen om bord, slik som torpedoer, miner, anti-skip raketter, cruise-raketter og sjø til luft raketter. SMX_Ocean kan skyte ut sine raketter vertikalt, noe som er nytt for denne klasse ubåter.

Einar Holst Clausen
redigert, oversatt og forkortet ut ifra pressemelding

«Den tapte krigen» Norge i Afghanistan

Av Fredrik Græsvik

Pax forlag utgir denne tankevekkende boken til en av landets beste utenriks-reportere.

Fredrik Græsvik har i tillegg til andre krevende utenriksaker, fulgt krigen i Afghanistan på nært hold fra invasjon til uttrekning av de allierte styrker. Han har snakket med lokalbefolkningen, vært i fremste linje, har fulgt våre soldater på patrulje, bodd sammen med de i felt, og har derfor over flere år skaffet seg inngående kunnskap om krigen i Afghanistan. Boken inneholder flere personlige skildringer fra våre soldater, samt Græsviks kunnskapsrike vurderinger om bakgrunnen for invasjonen/krigen i Afghanistan, på godt og vondt. Dette er boken som gir leseren et ærlig bilde av hele konflikten, om norske politiske vurderinger og avgjørelser, og som nok smerter litt i mange kretser. Spørsmålet som stadig flere stiller seg - var det verdt det?

Einar Holst Clausen

Fullt Ebolatransport-utrustet C-130 J Hercules fra 335 skvadron

Forsvaret og Ullevål sykehus har jobbet sammen for og finne løsninger som muliggjør evakuering av ebolasmittede pasienter med Luftforsvarets C-130J Hercules transportfly. Nå er sertifiseringen på plass og 135 Luftving er klar for innsats. Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide og Utenriksminister Børge Brende fikk under et besøk på Gardermoen militære flystasjon i slutten av oktober, se materiellet og innredningen i Hercules flyet.

Foto: Torbjørn Kjosvold

Forsvarssjefen inpiserte Grensevakten GSV i slutten av oktober. Admiralen snakket med mange av soldatene som til daglig opererer langs den 196km lange grensen mot Russland. Her er noen bilder.

Foto: Lars Erik Gausen

Nammo overtar ammunisjons- produksjon i Sastamala

Nammo Lapua Oy, et finsk datterselskap av Nammo Gruppen, har i dag inngått en avtale om å kjøpe et produksjonsanlegg i Sastamala. Anlegget er eid av det finske selskapet Patria. Produksjonsanlegget i Sastamala produserer komponenter til artilleri -og bombekaster-ammunisjon. Med denne overtakelsen sikrer Nammo kontinuitet i Sastamala og sysselsetter en betydelig andel av fabrikkens arbeidstakere som nylig er oppsagt av Patria.

Finland er et av de viktigste hjemmemarkedene for Nammo. Partnerskapsavtalen som ble inngått mellom Nammo og det finske forsvaret i januar 2014 skulle styrke Nammos posisjon og ansvar hos det finske forsvaret. Oppkjøpet av Sastamala er et godt bevis på at Nammo tar sitt ansvar på alvor.

«Vi er meget fornøyde med avtalen. Nammo stiller i verdensklasse innen ammunisjonsteknologi i tillegg til en bred produktportefølje og sterk posisjon internasjonalt. Dette skaper et solid grunnlag for å videreføre den finske ammunisjonsproduksjonen ved Sastamala», konkluderer Mika Kari, konserndirektør for Patria Land Systems.

NAMMO GRUPPEN

Nammo er en høyteknologisk leverandør til romfarts- og forsvarsindustrien. Kjernevirksomheten omfatter militær- og sportsammunisjon, skulderfyrte våpensystemer, rakettmotorer, utløsermekanismer til flysystemer og miljøvennlig demilitarisering. Nammo har 2200 ansatte fordelt på 22 enheter i 9 land.

Nammo

Forlaget Historie & Kultur har gitt ut boken Waterloo 1815, skrevet av tidligere kulturjournalist Erik Bjørnskau. Tidligere forsvarssjef Sverre Diesen har skrevet forordet til boken, og sier blant annet «Ingen annen begivenhet inntar en slik plass i den vestlige verdens militærhistorie som slaget ved Waterloo.»

Boken om Waterloo og Napoleons fall er 275 siders anbefalt lesning.

Einar Holst Clausen

Romanen «Sju dager i september» er skrevet av Jørgen Gunnerud, som har flere gode romaner bak seg. I denne romanen blir leseren tatt med inn i hendelser, tanker og følelser til flere personer, sju dager i september 1942. Et tysk flymannskap som går på vingene i Frankrike, på bombetokt mot en konvoi i Murmansk, fiskeren fra Store Ullsfjord og etnografstudenten fra Oslo, som alle dras inn i hendelser i en fjordbotn i Vest-Finnmark. Boka gis ut på Kolon Forlag er spennende 307 siders lesning!

Einar Holst Clausen

Erwin Rommel – «Infanteriet angriper»

Dette er den ikoniske Rommels egne erindringer og erfaringer fra hans deltagelse under 1. verdenskrig. Her skildres krigsopplevelsen på soldatnivå, men også militært lederskap. Boken ble raskt populær i militære kretser, når den kom ut i 1937. Nå 70 år senere, er den oversatt til norsk av Arild Meier Jakobsen, og utgitt på Ares Forlag a.s. Boken på litt over 280 sider, er rikt illustrert og er interessant lesning for så vel infanterister som kavalerister. Pris 349,-

Einar Holst Clausen

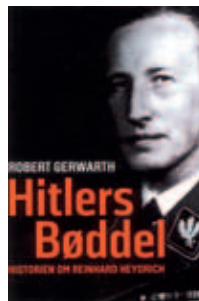

Hitlers bøddel – historien om Reinhard Heydrich

Dette er biografien om mannen som bygget opp SS og organiserte utryddelsen av jødene i Hitlers naziregime.

Forfatter og historieprofessor Robert Gerwarths, bruker 540 sider på å beskrive denne uhyrlige mannen, som er ansvarlig for millioner av døde jøder og motstandere av naziregimet. Dette er en historisk og biografisk meget grundig fremstilling av erkenazisten og bøddelen Reinhard Heydrich. Interessant, men også deprimerende lesning.

Einar Holst Clausen

Falklandskrigen 1982

Militærhistorie og Ares Forlag as er med denne «paperback» utgaven på 100 sider, ute med sin 11. bok i serien om Militære operasjoner. Forfatteren er Gregory Fremont-Barnes, som skriver konsist og lett forståelig. Boken er som de andre i samme serie, rikt illustrert med tegninger, kart og originale bilder fra krigen på Falklandsøyene. Prisen er 139,- og er verdt hver eneste krone. Har du ikke de andre 10 bøkene i serien, så løp og kjøp.

Einar Holst Clausen

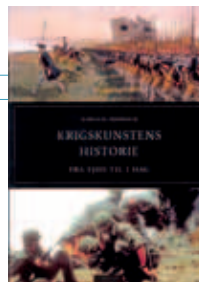
«Krigskunstens historie» fra 1500 til i dag

Nå har han gjort det igjen. Oberstløytnant Harald Høiback, mastergrad i historie, doktorgrad i filosofi, og hoved-lærer på Forsvarets stabsskole/Forsvarets høgskole. Han har igjen funnet tid til å begå en bok av svært høy kvalitet. Denne gang tar han for seg krigskunstens historie fra 1500-tallet og frem til i dag.

En nesten uoverkommelig oppgave, men som han på 340 sider klarer med glans. Som det står på bokens omslag: Hva var Napoleons suksessformel? Hvilke prinsipper for krigføring fulgte de amerikanske borgerkrigsoldatene?

Hva avgjorde den første verdenskrigen? Hvordan førte den internasjonale koalisjonen i Irak og Afghanistan krig på 2000-tallet? Dette gir et godt bilde på omfanget i denne boken. Boka er et must for alle som er interessert i militærhistorie. Den er utgitt på Cappelen Damm Akademisk.

Einar Holst Clausen

Første verdenskrig – operasjoner, myter og innflytelse

Redaktørene for denne boken er oberstløytnantene Harald Høiback og Palle Ydstebø.

Jeg må her begrense meg til å referere noe av det som står på bokens omslagsside, og som godt beskriver tematikken i boka. «Denne boka belyser viktige hendelser og sentrale utviklingstrekk under første verdenskrig, og trekker tråder fram til vår egen tid. Hva skjedde egentlig under krigen, og hva har skjedd siden? Og ikke minst: Hvordan har ettertiden behandlet disse lærdommene? Hva er myter og hva er realitet?»

Einar Holst Clausen

ARROGANT FORVALTNING

Kjenner den gamle irritasjonen over det jeg vil kalle “Arrogant forvaltning”, og for å dempe noe av denne irritasjonen sender jeg et leserbrev.

Jeg har en sønn i 10. klasse på ungdomsskolen. Han og noen venner ser for seg en framtid i Forsvaret. Da skolen ga elevene en oppgave å lage en mini “yrkesmesse” for ungdomsskolen der de skulle presentere et yrke valgte de å presentere offisersyrke. De gikk på nett og kontaktet VPV for å få hjelp. Oppgaven skulle evalueres så de var opptatt av at det skulle bli en fin stand med poster, brosjyrer, litt rekvisita osv. Dette omtalte de i sin mail og ventet spent på hjelp. De hørte ingenting og jeg ringte VPV for å høre hvorledes saken sto.

Jeg ble satt over til en hyggelig kar som skulle ordne dette umiddelbart. Ingenting skjedde og jeg ringte igjen, denne gangen hadde pipa en helt annen lyd. Slikt materiell ble ikke sendt ut uten at en offiser fra VPV personlig var til stede for å dele ut. Forklaring på hvorfor guttene ikke hadde fått noen svar på henvendelsen kunne han ikke gi. At man ikke vil sende utstyr skjønner alle, men noen brosjyrer og en poster skulle vel ikke skade.

Jeg har mine 20 år i forsvarets tjeneste og det er vel ikke alle deler jeg savner like mye. Jeg skal ikke være uhøflig, men denne episoden minner meg om en arroganse innen forvaltningen som til tider var kontraproduktiv. At man har sine rutiner er greit nok, men alle bør ha den samme rutine og uansett bør det kunne kreves at guttene ble møtt med alminnelig høflighet gjennom et ordentlig svar. Nå sitter guttene og skriver ut kopier av nettsider og tegner plakater. De er i det minste lojale mot Forsvaret.

Nils Jul Lindheim

LIK LØNN FOR LIKT ARBEID – ET BÆRENDE PRINSIPP FOR NORSKE STATSANSATTE?

Riksrevisjonen har kritisert overtidsbruken i Forsvaret gjentatte ganger, senest sist måned. Norske ansatte ved NATOs avdelingene på Jåtta jobber opptil 2500 timer i året i tillegg til mange reisedøgn og dager med øving/trening. Dette gir omtrent 750 timer overtid eller 20 uker ekstra arbeid i året. Dette skjer år etter år.

Arbeidsmiljøloven (AML) brytes tilnærmet daglig for statens ansatte på Jåtta, med begrunnelsen at AML ikke gjelder for norsk personell i NATO tjeneste i Norge. AML stiller opp krav som ikke skal overskrides herunder maksimum overtid på 15 timer pr uke eller 200 timer i året. Øving/trening er unntatt fra vernebestemmelsene i AML, men ikke overtid. For overtid i utlandet får de NATO-ansatte betalt grunnlønn pr time uansett om det er hverdag, helge- eller helligdag samt uavhengig når på døgnet tjenesten foregår. I tillegg nekter arbeidsgiver å skrive arbeidsplan slik at man kan planlegge arbeid og fritid. I Norge får de vanlig overtidsbetalt, men blir pålagt å jobbe langt utenfor rammene i AML. Deltagere fra andre norske militære avdelinger som deltar på samme aktivitet blir behandlet korrekt og får betalt tillegg ift AML og tariffavtalene. Dette kan bli opptil tre ganger så mye som de ansatte på Jåtta, til tross for at de har tilnærmet samme oppgaver, samme grad og samme arbeidstid.

Arbeidsgiver dekker seg under Arbeidstidsavtalen for Forsvaret (ATF) som sier at ansatte ved NATO avdelinger i Norge er unntatt fra vernebestemmelsen ift overtid, en del av avtalen som ble gjort for å bruke tiden effektivt samt for at arbeidet ikke skulle stoppe opp. I stedet bruker Forsvaret dette bevisst og kynisk til å betale de ansatte på Jåtta en vesentlig dårligere kompensasjon (ned til en tredjedel) enn sine andre norske kollegaer. Dette minner stygt om sosial dumping; med arbeidstid langt utover maksgrenser (ofte 60 timer overtid pr uke), jobbing flere helger på rad, oftest ingen oversikt over når man har fritid og en kompensasjon som er 30% av sine andre norske kollegaer.

Det ovennevnte har vært tatt opp både lokalt og sentralt av Befalets fellesorganisasjon uten at Forsvaret har vært villig til å foreta seg noe.

Stein Flom-Jacobsen
Pensjonert Kommandørkaptein
Tidligere Arbeidsplassutvalgt BFO Jåtta

NYE NORSKE UBÅTER!

Den nåværende norske ubåtklassen «Ula» går ut på dato rundt 2020. I denne forbindelse har norske myndigheter tre ulike alternativ:

- nedlegge ubåtvesenet,
- oppgradere de nåværende ubåtene eller
- nyanskaffelse.

Danmark har gått til det første – etter mitt skjønn drastiske skritt, men Norge har en helt annen topografi, en lang kyst og en strategisk beliggenhet som tilsier at vi beholder ubåtvesenet. Argumentene for fortsatt norsk ubåtvåpen er mange:

- en eneste ubåt representerer en stor trussel for en stor gruppe overflatefartøyer,
- ubåtene kan operere på egen hånd, uavhengig av logistisk støtte og ledelsesapparat i lange perioder,
- dessuten har ubåtene stor slagkraft og kan gjøre betydelig større skade enn jagerfly og fregatter. De kan også senke store skip.

Når det gjelder levetidsforlengelse/oppgradering så spiller selvsagt kostnadene en ikke ubetydelig rolle, men det spørs hva som lønner seg i det lange løp. En såkalt levetidsforlengelse av de nåværende ubåtene, kan heller aldri fremskaffe en moderne ubåt, og stadig vedlikehold og reparasjoner gjør også noe med hvilken kapasitet man i virkeligheten har. Moderne ubåter er også svært vanskelig å oppdage. Framtidige moderne ubåter med missiler vil kunne angripe mål over lange avstander, også på land. Så spørsmålet er vel om vi vil ha et ubåtvåpen, med større eller mindre effekt, i vår skiftende og urolige verden.

Nils Tore Gjerde
medlem av Romsdal Forsvarsforening

Norsk ULA-klasse ubåt i en av våre fjorder.
Foto: Forsvarets Mediesenter

UiO : Universitetet i Oslo

NORDEM, som er en del av Norsk senter for menneskerettigheter ved det juridiske fakultet på Universitetet i Oslo, sender ut kvalifisert personell til internasjonale organisasjoner som fremmer demokrati og menneskerettigheter. For mer informasjon, se www.jus.uio.no/smr/english/about/programmes/nordem/index.html.

Vil du være med på å overvåke våpenhvileavtalen og bidra til fred i Ukraina?

NORDEM rekrutterer nå til OSSEs sivile observatørstyrke i Ukraina.

NORDEM søker kvalifiserte kandidater til ledige stillinger som Monitoring Officer ved OSSEs Special Monitoring Mission to Ukraine (SMMU). SMMUs mandat er å fremme fred, stabilitet og sikkerhet i Ukraina gjennom bl.a. å observere og rapportere om den politiske og sikkerhetsmessige situasjonen i landet og overvåke våpenhvilen mellom de stridende partene i konflikten.

Kvalifikasjoner:

- Høyere utdanning, f.eks. befalsskole, politihøyskole eller høyere akademisk utdanning
- Erfaring fra internasjonale fredsoperasjoner eller annet relevant internasjonalt arbeid
- Minimum seks år relevant yrkeserfaring fra ett eller flere av følgende områder: Sikkerhetspolitikk, forsvaret, politiarbeid, våpenhvileobservasjon, konfliktløsning/forhandlinger, menneskerettigheter
- Erfaring med informasjonsinnsamling, analyse og rapportering
- Meget gode engelskspråklige ferdigheter, muntlig og skriftlig. Kjennskap til russisk og/eller ukrainsk er en klar fordel.

Spørsmål om stillingen kan rettes til NORDEM-sekretariatet, tlf. 22 84 20 01. Søknader med CV på engelsk sendes til nordem-programme@nchr.uio.no snarest mulig.

For fullstendig utlysningstekst, se

www.jus.uio.no/smr/english/about/programmes/nordem/vacancies/2014/monitors-smmu-.html

KJEKT Å HA! kjekt å vite

LUMINOX RECON POINT MAN: 8825

Recon Point Man er et enkelt og effektivt navigasjonsverktøy for bruk på land. Klokken er utviklet i samarbeid med den tidligere sveitsiske elitesoldaten, journalisten, og skyteinstruktøren Andrea Micheli. Recon Point Man kan brukes til å bestemme retninger så fort solen er synlig. Den har til og med et tachymeter som er tilpasset ganghastighet. De fleste andre tachymeter brukes ellers for hastigheter over 90 km/h. Luminor-klokkene er laget i Sveits og utstyrt med et unikt selvdrevet belysningssystem. Uten å måtte trykke på en knapp eller utsette klokken for en lyskilde, vil man alltid kunne se hva klokken er, dag eller natt, i opptil 25 år.

Luminor Recon Point Man koster 3199,- og kan kjøpes på bfo.milrab.no

MILRAB POWERBANK

Unngå å gå tom for strøm, eller risiker at alarmen ikke ringer dagen etterpå fordi mobilen er flat. Milrab Powerbank er en praktisk og lett nødlader av god kvalitet som lader mobiler og alt av elektronikk, uansett hvor du befinner deg. Dette gjør den perfekt til bruk i f.eks skog og mark eller på reise. Den veier 195g og har en kapasitet på 6000 mAh. Powerbank kommer i et aluminium cover som er laget for å tåle en trøkk, slik at den også er godt egnet til bruk i felt.

Milrab Powerbank koster 269,- og kan kjøpes på bfo.milrab.no

GOPRO HERO4 BLACK ADVENTURE

HERO4 Black er det mest avanserte GoPro kameraet til nå. HERO4 Black har forbedret bildekvalitet og 2 ganger mer kraftfull prosessor med 2 ganger raskere bildefrekvens. GoPro HERO 4 Black lar deg spille inn video i profesjonell 4K-oppløsning med 30 fps, eller 2.7K med 50 fps og stillbilder med 12 MP. Kamera har også innebygd WiFi og Bluetooth. Kameraet kan kobles til GoPro-appen eller Smart Remote for å få tilgang til flere smarte funksjoner som eksempelvis fjernstyring fra smarttelefon og nettbrett, eller deling på sosiale nettverk.

GoPro HERO4 Black Adventure koster 4149,- og kan kjøpes på bfo.milrab.no

GERBER FOLDING PARAFRAME I

Dette er en spennende foldekniv som er enkel i sin utformelse og har svært gode kvaliteter i sin enkelhet. Uthulet ramme gir en lav vekt på kniven, samtidig som at renhold er enklere. Selve knivbladet er meget kvass og barberer hår. Med klips er det lett å finne plass til denne kniven enten i en lomme eller på pakning.

GERBER Folding Paraframe koster 349,- og kan kjøpes på bfo.milrab.no

MSOUND VANNTETT BLUETOOTH HØYTTALER

Denne trådløse høyttaleren kan festes enkelt med sugeskopp både horisontalt og vertikalt, ute og inne. I tillegg til dette flyter den. Du kan feste høyttaleren i dusjen og høre på yndlingsmusikken din. Høyttaleren kan også festes hvor som helst innendørs og utendørs, alt fra på stuebordet eller på innsiden av en kajakk. Det er også en innebygget mikrofon, slik at du kan besvare anrop, snakke og legge på. Volum, spor og anrop styres enkelt med knapper på fronten til høyttaleren. Høyttaleren er støtsikker og laget for å tåle en trøkk, og batteriet varer i opptil 10 timer.

mSound Vanntett Bluetooth høyttaler koster 249,- og kan kjøpes på bfo.milrab.no

BMW

www.bilia.no

Ren kjøreglede

STORE FORDELER FOR DEG SOM SKAL TJENESTEGJØRE I UTLANDET.

BENYTT MULIGHETEN TIL Å FÅ EN FLOTT BMW TIL SPESIelt GUNSTIG PRIS FRA BILIA SKØYEN.

Benytt denne muligheten til å få en flott BMW til spesielt gunstig pris. Når du tjenestegjør ute kan du også bestille ny bil gjennom BMW Diplomatic Sales før du returnerer til Norge. Vi vil ordne med fortolling og registrering på norske skilter.

Kjøp ny BMW på diplomatbetingelser. Priser langt under ordinære taxfree-priser. For nærmere informasjon kontakt Bilia Skøyen, BMW Diplomatic Sales ved: **Per Erik Funderud, e-post pef@bilia.no, tlf 478 99 990.**

2-serie Active Tourer
Pris fra € 19.000,-

4-serie Gran Coupé
Pris fra € 24.800,-

X4
Pris fra € 30.300,-

X5
Pris fra € 37.900,-

X6
Pris fra € 44.500,-

BMW DIPLOMATIC SALES.
JOY KNOWS NO BORDER.

Bilpriser er inkl. frakt og leveringsomkostninger.
Forbruk blandet kjøring alle modeller: fra 0,41–1,04 l/mil. CO2-utslipp: Fra 109–225 g/km. Vi tar forbehold om trykkfeil.

BMW EfficientDynamics
Mer kraft. Lavere utslipp. Mindre forbruk.

BMW GARANTI
5 ÅR 200.000 km

Ring oss på telefon 08555
Nå oss døgnet rundt via chat på bilia.
no eller facebook.com/bilianorge

Bilia Personbil as
Avd. Skøyen
Drammensveien 213
0281 OSLO

Bilia 08555

Alarmsentralen på Forsvarets senter for beskyttelse av kritisk infrastruktur FSKI på Jørstadmoen. Foto Forsvaret.

Cyberforsvaret «kriger»

Blir usynlige fiender den største trusselen for oss i fremtiden? Og kan Cyberforsvaret forhindre at disse inntrengerne gjør skade på vår infrastruktur og samfunn? Samtaler med sjefen i Cyberforsvaret gir innsikt i hva Forsvarets ukjente domene er.

TEKST: GURI C WIGGEN

FOTO: CYBERFORSVARET OG FMS

Generalmajor Odd Egil Pedersens blikk er granskende, han har klare blå øyne. Han er kommet med sjåfør og har vond rygg. Det viser seg å være dagen før skiveutglidning. Han er ikke veldig begeistret for journalisters «nysgjerrighet» men kommenterer at også hans folk leser Offisersbladet. Pedersen omtales som sjefen per mail og per telefon av sine egne kommunikasjonsfolk. Og nå har vi fått intervju på en rolig lokasjon.

-Det er slik at alle er opptatt av den cyber-beskyttelsesdelen som jeg driver med, men det er veldig få som jobber med akkurat det. I Cyberforsvaret jobber vi med kommando, kontroll- og informasjonssystemer, samband og IKT. Når medarbeiderne i Forsvaret kommer på jobben og slår på datamaskina, så er det Cyberforsvaret som sørger for at maskinen fungerer til daglig. Vi er 1200 mennesker i Cyberforsvaret og det navnet ble valgt – fordi det kom til med en Stortingsproposisjon for to år siden – som bestemte at vi fikk et nytt domene, kalt cyberdomenet. Vi har som kjent landdomenet, sjø- og luftdomene samt et

romdomene fra før. Cyberdomenet blir vi utfordret på til daglig.

TRUSLENE ØKER

Sikkerhetstilstanden i 2014 viser at truslene mot norske datasystemer øker. I fjor registrerte nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) totalt 15 815 sikkerhets hendelser på nett. Av disse ble 3901 saker håndtert manuelt ved varsling, dialog og analyse. Hele 50 av disse ble karakterisert som alvorlige hendelser, som kan få store konsekvenser for mange brukere, eller påvirke kritiske IKT-systemer. Samtidig fremhever Næringslivets sikkerhetsråd i Mørketallsundersøkelsen for 2014 at «en stor andel» slike hendelser ikke blir oppdaget, og dermed heller ikke rapporteres eller anmeldes.

-Vi i Cyberforsvaret er et «lite Telenor» bare at vi er i Forsvaret. Telenor eier materiell i hele Norge. Det gjør vi også. Vi har et eget «Telenor» grunnet kravene som stilles til oss. Det er et valg politisk ledelse har gjort, at vi faktisk skal eie vårt nettverk selv.

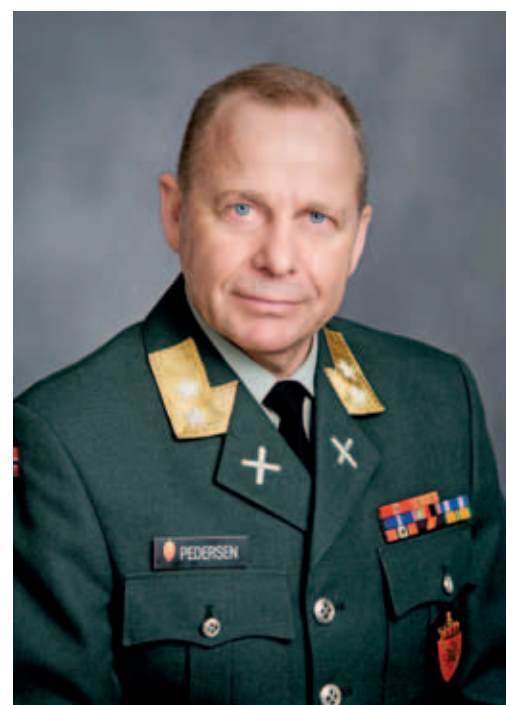
Det er vel av sikkerhetshensyn?

-Riktig. Og det er ikke bare ett nettverk som finnes. Vi har en gammel arv, og den

har alt for mange nettverk. Og det er noe av min utfordring. Jeg setter krypto på 40 systemer rutinemessig - for at det skal være umulig å trenge inn. Det skal være hemmelig og uforståelig for hvem som avlytter. Jeg ønsker å gå fra 40 nettverk til under ti, fordi det koster mye penger å drifte så mange.

Er Norge litt sent ute med Cyberforsvaret, det har eksistert bare i to år?

-Hvis vi skal sammenligne oss med andre NATO-land er jeg ganske imponert over hva vi – og de som har jobbet med det her før jeg kom – har fått til. Norge er sannsynligvis det landet i alliansen som kan sammenligne seg med de store på IKT, nettverksbasert forsvar og samband. Jeg er opptatt av å få til helhetlig styring og ledelse, - og det håper jeg du skriver. Forvaret har hatt en tendens til «å få til ting» det er nettopp derfor vi har så mange systemer. Samtidig har vi vært for lite opptatt av å få styrt det. Da snakker vi om hele Forvaret. Og de jeg legger meg ut med nå er de andre sjefene i Forsvaret, som er opptatt av å få sin datastøtte, slik de spesifikt ønsker. De kan mye om områdene sine og er flinke. Sjøforsvaret og landsida har eksistert og operert i flere

Sjef Cyberforsvaret generalmajor Odd Egil Pedersen.

mot usynlige fiender

tusen år. Luftforsvaret er en ung organisasjon og Cyberforsvaret er den ferskeste, men ser og jobber med de klareste truslene. I cyberdomenet opplever vi forsøk på inntrengning kontinuerlig. Det er forskjellen.

Hva dreier de 50 alvorligste truslene seg om – som er nevnt tidligere?

-Jeg vil ikke nevne det spesifikt i en artikkel, men jeg kan si at Internett har blitt en stor trussel for oss, fordi det er der problemene beveger seg. Det er hacking og mail-systemer som er problematisk. Inntrengerne legger til vedlegg og forsøker å nekte oss å bruke internett-«distributed denial of service» kalles det (DDOS). Det er en del av den kampen som foregår på internett. Den er ganske likt i Forsvaret og i det sivile samfunn. Jeg kan bruke et eksempel som er kjent fordi det har vært i media. Det er angrepet på Ulstein Verft, hvor en medarbeider taster på vedlegg, så blir datanettverket til dette verftet infisert – så sendes alle filene til et annet land! De varslet sikkerhetsmyndighetene. Dette forsøkes også mot Forsvaret, men jeg kan ikke gi deg noen eksempler, fordi det er gradert. Men jeg kan si det at da vi hadde Libya-operasjonen, – den er kjent fordi den har vært i media – ble politiske og militære ledere for operasjonen forsøkt angrepet ved at de fikk mailer som ville infisert maskinene deres. De varslet Cyberforsvaret, så vi greide å forhindre det.

USYNLIGE FIENDER

-Hvis du tenker litt domene land, sjø, luft og cyber, så finnes det i cyberdomenet aktører som ikke bare er nasjonalstater, men det er også sivile aktører som angriper oss i dag. Jeg tror ikke vi har sett det klart enda. Egentlig tror jeg dette bare er starten. Det sier også NSM, Etterretningstjenesten og PST. De ser at det er blitt et samfunnsproblem. Det betyr at vi som jobber i Cyberforsvaret, jamføre militære operasjoner, vi må altså ha forsvarsmekanismer og sensorer og høy kompetanse for å forsvare oss mot dette. Det er en viktig del av det vi driver med. NSM snakker med finans, helse, kraftsida og alle de andre sektorene, som også er utfordret med tanke på datasikkerhet. Utfordringen hos NSM er å få til koordinering og dynamikk i forsvaret når vi blir angrepet. Vi snakker med NSM og slik informerer de andre om hvilke trusler Forsvaret møter, på samme måte får også jeg vite hvilke trusler som beveger seg i finanssektoren, for teknologien er omtrent den samme.

Hvilke andre utfordringer har man i dag?

- Vi bruker en milliard i året for å holde oppe og anskaffe systemer. Det er samband til fly, til fartøy, til Hæren og fornyelse av det egne nettverket som Forsvaret eier. Vi skal gjennom en fornyelse, som påvirker arbeidsdagen til medarbeidere som tjenestegjør 60 steder i Norge. Det blir å erstatte gammelt materiell med

ny teknologi. For en av dem som tjenestegjør på en av de 60 stedene betyr det kanskje at hans arbeidsplass blir berørt, fordi den nye teknologien gjør at man ikke lenger trenger å ha den mannen på det stedet. Vi håper å kunne trekke veksler på alle de 1200 vi har på de 60 stedene. Når en pilot flyr er det et krav at den piloten skal ha samband uansett hvor han er, fra en viss høyde i Norge. Hvis det utstyret ikke virker må en medarbeider opp å skru på utstyret på en eller annen fjelltopp. Det må vi ha en reaksjonsevne på. Vi kan liksom ikke stå der med... «det passer ikke denne uke her, men vi gjør det neste uke.» Det er en grunn til at vi er geografisk lokalisert som vi er.

Hva skjer når vi får F-35 opp å fly, da vil det kreves mer omfattende infrastruktur?

-Vi har ikke alle de løsningene klare enda, altså de som skal understøtte det flyet. Det er noe vi ser på og vi samarbeider med luftforsvaret for å komme fram til gode løsninger. Når flyet er i luften må det ha en mulighet til å snakke med bakken og akkurat hvordan det blir har vi ikke bestemt enda. Men det er klart at en pilot ser jo ikke Cyberforsvaret, når han er oppe og flyr. Han ser og registrerer at systemene fungerer, men han tenker sannsynligvis ikke på oss, men vi må være der for ham. Og den informasjonen han har skal tilbake til noen, som skal bruke det til noe, og dem ønsker vi også å beskytte. Alt henger sammen og det er

F 35 er en voldsom informasjonsinnhentings og en våpenplattform her fra den digitaliserte cockpit.

derfor vi kaller det nettverksbasert forsvar.

Har vi andre land som vi kan lære av?

-Det er ingen andre land som har dette enn amerikanerne selv. De er i samme situasjon som oss med tanke på at de ser på hvordan trekke veksler på den store kapasiteten dette flyet har til å overføre data fra luft til bakkestasjoner eller fartøyet. Det piloten ser -han ser ikke med øyet- med elektroniske sensorer, er bildet vi ønsker skal overføres ned til bakken eller til et fartøy, eller til brigaden i Nord-Norge som opererer på bakken. Det brigaden ser ønsker vi også skal overføres til piloten eller det fartøyet. Det kaller vi et nettverksbasert forsvar. Det du ser når du sitter i et eller annet fly vil også en annen se ett eller annet sted i Norge. Det nettverket opererer da i Cyberspace. Dette kan sammenlignes med Telenor.

Jeg er trygg på at det skal vi få til. Vi må erkjenne at jo mer digitalisert vi blir, desto mer produserer vi andre sårbarheter enn det vi hadde tidligere. Det må være en helhetlig styring innad i den digitale sektoren, det er Cyberforsvaret.

NÆRINGSLIVET I FARESONEN?

-Jeg deltok nylig på konferanse for Næringslivets sikkerhetsråd. I Næringslivet må den enkelte bedrift ta lærdom av det om skjedde på Ulstein. Næringslivsledere skjønner best det som skjer på bunnlinja, altså inntjening. Jeg tror hvis de ikke har verddivurdert viktigheten av knowhowen som ligger i den enkelte bedrift, og er villig til å beskytte den, har de gjort et dårlig håndverk. De må satse på sikkerhetssida, på IKT-sikkerhet og et samarbeid fordi det ikke er mulighet til å løse dette for en liten eller mellomstor bedrift på egen hånd. Næringsdeparte-

mentet lener seg på NSM. Hvordan dette skal løses rent samfunnsmessig har ikke Forsvaret et enkelt svar på. Mange sektorer må være med å løse det.

- Trusselen lever Forsvaret med hver eneste dag og har tatt det på alvor ved å opprette Cyberforsvaret. Jeg har mennesker som jobber med dette 24-7, 365 dager i året. Hvis andre sektorer følger det eksemplet og oppretter beskyttelseskapasiteter som følger med hva som skjer i den digitale sektoren, gode sikkerhetsorganisasjoner, godt samarbeid på tvers av sektorene, så føler jeg at vi holder på å få til noe. Forvaret har fått til ganske mye med den viljen det er til å investere i kapasitet og beskyttelse. Og så er det slik at heller ikke vi er ferdig utlærte på det her, så vi er utfordret ganske ofte.

- Elektroniske sensorer, er bildet vi ønsker skal overføres ned til bakken eller til et fartøy, eller til brigaden i Nord-Norge som opererer på bakken. Det brigaden ser ønsker vi også skal overføres til piloten eller det fartøyet. Det kaller vi et nettverksbasert forsvar. Det du ser når du sitter i et eller annet fly vil også en annen se ett eller annet sted i Norge. Det nettverket er da en del av Cyberspace, det digitale rom. Dette kan sammenlignes med Telenor.

Jeg er trygg på at det skal vi få til. Vi må erkjenne at jo mer digitalisert vi blir, desto mer produserer vi andre sårbarheter enn det vi hadde tidligere. Det må være en helhetlig styring innad i den digitale virksomheten til Forsvaret, det er Cyberforsvaret.

TENKER GLOBALT

Du har nevnt at det også finnes egne satellittstasjoner for bruk, enten det er i Mali, Afghanistan eller ved mulige operasjoner i Irak.

-Vi ruter denne informasjonen videre i dette nettverket som jeg har snakket om. Om det er et fartøy som opererer i det indiske hav, i Adenbukta eller på Hawaii så er det altså slik at vi forbinder denne plattformen med en satellitt. Det er primær-sambandet, men vi har også radiosamband. Da ruter vi det ned, vi har folk som ruter det sambandet til det hovedkvarteret som ber om denne informasjonen.

-Bruker Cyberforsvaret droner?

Cyberforsvaret har ikke egne droner, men vi har støttet hæren med noen små droner (viser størrelse ved å vise bredde med hendene) som du ikke ser noen bilder av. Det er viktig hvis hæren vil bruke en liten drone, så er det å få data – dette samler inn – til å flyte til dem som faktisk har behov for det. Det er vår jobb. Hvis det er i Afghanistan innsamlingen foregår fra dronen, så er det selvfølgelig bakkestasjonen i Afghanistan som er viktig, men også å få informasjonen hjem til Norge. Og all den trafikken går over satellitt. Det kan jo være at det er en eller annen trussel som beveger seg i ett eller annet terreng i Afghanistan... eksempelvis; når jeg ser de bildene her, så kan dere få operere fra hvor dere er nå og inn i dette området og slik forsøke å hjelpe lokalbefolkningen. Det er slik at masse data må håndteres av flere analytikere. Og det kommer an på hva slags type sensorer du har. Analyse er så mye, for sensoren kan være en bilde-sensor eller en lydsensor. Så det kommer an på hvilke mennesker som skal analysere det som kommer inn.

DOMMEDAGSCENARIO

-Våpenstyringen er i dag digital. En motstander kan gå inn og endre GPS koordinator til målet, dette kan få utrivelige konsekvenser, forklarer

kommunikasjonssjef i Cyberforsvaret Knut A Grandhagen.

- Forsvaret er i dag avhengig av det digitale rom, cyberdomenet, både for våpenstyring, ledelse av styrker og koordinering av operasjoner både med andre militære aktører og sivile på slagmarken. Dersom en motstander kan stjele, manipulere eller forstyrre bruken av digital informasjon kan det få alvorlige konsekvenser. Eksempelvis dersom man evnet å endre måldata til bombefly, eller gi falske ordre til avdelinger, eller lese, og forberede seg på, operasjonsordre så kan konsekvensene bli meget store. Siden Forsvaret er blitt så nettverksbasert, og avhengig av det digitale rom, så er det også slik at det får konsekvenser. Dersom, eksempelvis, man må gå tilbake til å gi ordre manuelt, med god gammel ordonans, så mister man evnen til å koordinere operasjoner på bakken og i luften, og tempoet i militære operasjoner blir så kraftig redusert at man er tilbake til å operere i det tempo Forsvaret hadde på 70-tallet.

Hvem vil skade samfunnet?

- Ekspertmiljøene melder i sine ugraderte trusselvurderinger at det er aktører som bruker vesentlige ressurser på å utvikle 'digital kampkraft'. Samtidig ser man også, enten det er i form av aktivister eller kriminelle, at det er mange aktører som søker å ramme personer og institusjoner gjennom det digitale rom. I sommer brukte en 17-åring verktøy som er forholdsvis lett tilgjengelig på internett for å ramme norsk finansnæring, reiselivsnæring og Telecom. Det hadde nok ikke vært mulig for 10 år siden. Den største bekymringen for de fleste som jobber med digitale trusler er hva som vil være mulig om 10 år og være forberedt på å imøtekomme det.

KRONIKK AV DIESEN

Tidligere forsvarssjef Diesen mener det er et problem at våpensystemene som Forsvaret benytter har en grunnkostnad, blant annet gjennom infrastrukturbehov. Det gjør at kostnadene bare vil gå marginalt ned om man får færre enheter av de samme systemene. Dette er situasjonen for stadig flere våpensystemer, mener han.

- Konsekvensen er med andre ord at dersom de nødvendige grepene ikke tas vil det fortsette å produsere stadig mindre kampkraft for selv et svakt stigende forsvarsbudsjett. Da vil vi om ti år ha både moderne fregatter og hypermoderne kampfly – men med et fullstendig misforhold mellom det antallet vi har anskaffet og det som er bemannet, trent og innsatsklart, skriver han i en kronikk.

-Hvis beredskap og operativ tilgjengelighet i tillegg skal forbedres vil det kreve enda større utgifter til drift og følgelig tilsvarende mindre til materiellinvesteringer. Det betyr at strukturen vil måtte krympe enda mer. I praksis vil da noen av Forsvarets kapasiteter måtte fjernes helt, slår han fast.

Diesens konklusjon er at Forsvaret trenger overnasjonale løsninger for å fungere best mulig, slik at man kan opprettholde også de militære kapasitetene. Uten et flernasjonalt samarbeid for å bevare mest mulig av bredden i forsvarsstrukturen vil vi måtte akseptere et nisjeforsvar der vi bare beholder et begrenset antall viktige kapasiteter som kampfly, ubåter, spesialstyrker og lignende, for å kunne opprettholde et meningsfylt antall av hver av dem. Da blir vi tilsvarende avhengige av øyeblikkelig alliert hjelp på flere områder, selv i situasjoner vi ønsker å håndtere nasjonalt, skriver han.

FAKTA

CYBERFORSVARET, HVA ER DET?

- Cyberforsvaret kom til med en Stortingsproposisjon for to år siden og har nå 1200 medarbeidere.
- Cyberforsvaret er ansvarlig for datanettverksforsvar og drift av Forsvarets IKT-systemer og data, samt strategiske ledelsekommando- og kontrollsystemer. Det er driftsansvarlig for Forsvarets sensorer, spesielt luft- og sjøradar.
- Koordinerer Forsvarets innovasjon og eksperimentering og er pådriver for den videre nettverksbaseringen av Forsvaret.
- Er styrkeprodusent og utdanner militære cyberingeniører gjennom Forsvarets ingeniørhøgskole, samt Forsvarets hurtige reaksjonsstyrker, et konsept som gjør at Forsvaret kan løse oppdrag på kort varsel, for samband og kommandoplass.

Sjef i Cyberforsvaret: Generalmajor Odd Egil Pedersen har hatt stillinger i Hæren og Forsvarsstaben på alle nivåer. Generalmajoren tjenestegjorde i etterretningsstillinger i NATO 2008-2010, og var Etterretningssjef for Operation Division i Brussel mellom 2010-2012, og sjef, plan og støtte i Etterretnings-tjenesten i 2013. Han har utdannelse fra Krigsskolen, Forsvarets stabsskole, School of Advanced Warfighting, US Marine Corps Command.

ADIDAS GSG 9.2

Som å ha joggesko på
beina!

Før: 1999,-

1399,-

-30%

**Under Armour HeatGear
Sonic Compression**

Langermet
kompresjongenser
av høy kvalitet!

Før: 449,-

269,-

-40%

Suunto Ambit3

Nyhet! GPS-klokken
for sport og
friluftsentusiaster.

Før: 3500,-

2949,-

-16%

NITECORE SRT7

Taktisk lykt laget spesielt
for politi og militær.

Før: 1500,-

999,-

-33%

**Milrab Vinterhanske
m/ neoprene
håndbak**

Perfekt til alt fra sport
og trening til
håndverk og jakt.

229,-

Brynje Arctic Hals

Allsidig hals med
elastisk snøring.
Laget i den beste
merinoull.

319,-

**Original SWAT
Tactical 9**

Vanntett sko med
glidelås på siden og
vernetupp.

1049,-

UZI Responder VI

Taktisk foldekniv
fra amerikanske
UZI i svart rustfritt
stål. Behagelig og
godt grep.

269,-

**Milrab
Patruljesekk 45L**

For de tøffeste
forhold.

1499,-

GÅ INN PÅ BFO.MILRAB.NO FOR FLERE TILBUD

Last ned Offisersbladet-appen til ditt nettbrett nå – få en annerledes leseopplevelse!

(Både til Ipad og Androide nettbrett)

Offisersbladets app!

Last ned utgavene
og du har ditt eget
Offisersbladet-bibliotek.

Fremragende bildekvalitet
på lese Brett-utgaven, og
tekstspalter du selv drar
opp med fingeren.

Skreddersøm og standardløsninger

BNS er en av Nordens ledende aktører på containere og leverer blant annet skreddersydde containerløsninger til Forsvaret. Gjennom langsiktig strategiarbeid, organisasjonsjusteringer, vellykkede investeringer, målrettede markeds-tilpasninger og sunn vekst har vi satt oss nye, visjonære mål. Sammenfattet i dette: «BNS skal anerkjennes som den ledende containerleverandøren i Skandinavia innen 2016.»

bns.no | salg@bns.no | 22 90 92 50

BNS
Fremtiden er i boks

Saab sørger for bedre øvi for Forsvarets avdelinger

Mye har skjedd siden vi skjøt med skarpt på Saab-målskivene i skytefeltet på 70-tallet. Under dagens monitorerte øvelser, er det snart ikke behov for stridsdommere som med fløyte eller signaler «dømmer» ut soldater eller stridskjøretøyer.

Soldatene fra Esk 1 i Telemark bataljon tar på seg simulatorvestene og monterer BT-47 laser på sine personlige våpen.

TEKST & FOTO: EINAR HOLST CLAUSEN

MODERNE TEKNOLOGI

Nå kan soldatene bære stridsvester med sensorer og GPS, som registrerer hvor de er i terrenget og om de blir truffet. Stridskjøretøyene får også påmontert sensorer og GPS. Håndvåpen, avdelingsvåpen og skyts på stridskjøretøyene har påmontert laser, slik at det registreres hvor de skyter. På PB-våpen og skytende vognsystemer brukes laseren BT-46. Den simulerer ballistisk bane og flygetid, alt etter hvilken type ammunisjon skytteren velger i simulatorsystemet. Laseren fungerer også slik at skytteren må legge inn forsprang på bevegelige mål. Mer realistisk kan det ikke bli. Alt dette overvåkes og styres fra et kontrollrom, der erfarne offiserer på sine pc-skjermer, helt ned til hver enkelt soldat, har full oversikt over

hvordan avdelingene manøvrerer i terrenget. Terrenget er fotografert fra luften og lagt inn i systemets datamaskiner. Operatørene i kontrollrommet kan også legge inn simulerte bombekasterneslag i øvingsområdet, og alt synes på skjermene. Lydeffektene overføres over sambandsnettet til soldatene i feltet.

HØY LÆRINGSEFFEKT

Dette velutviklede systemet er over tid utviklet av Saab Technology. De første systemene kom til Norge for uttesting i 2003. I dag kan Forsvaret ved hjelp av simulator-systemene drive svært effektive øvelser, med stor læringseffekt, og samtidig spare samtidig millioner av kroner i året på effektiv bruk av stridskjøretøyene og ingen bruk av løsammunisjon, samt at man trenger færre øvelser for å oppnå det avdelingsnivået man ønsker. En av de

største fordelene med dette simulator-systemet, er at avdelingens ledelse og/eller soldatene får «instant» tilbakemelding underveis i øvelsen, samt at de kan gå gjennom hele øvelsen på stor-skjerm i etterkant. Her kommer det helt klart og beviselig frem hva man gjorde riktig, og hva som eventuelt gikk galt. Forsvaret har i dag ca. 400 vester på Rena, 200 i 2. bataljon og 200 på Setermoen. Behovet er betydelig større, spesielt i Nord-Norge.

«ON SITE»

For effektivitet og økt grad av service, har Saab også valgt å ha en egen avdeling «site» i Østerdalen Garnison som driver koordinering, utlevering og vedlikehold og materiellet, i samarbeid med Kamp-treningssenteret i Rena leir. Saab har også ansatte i Nord. Offisersbladet tok

ngsutbytte

Saabs site manager Østen Almqvist med vester som trenger reparasjon. Det meste fikses på verkstedet på Rena, men store materielle feil sendes til Husqverna i Sverige.

turen til Rena, og ble møtt av Saabs Site Manager Østen Almqvist. Esk 1 i Telemark bataljon skulle tilfeldigvis ut i felt på en evalueringsøvelse, og var i full gang med å montere Saabs simulator-system på soldater og stridskjøretøyer. En vognfører på Leopard stridsvogn kom for øvrig slukøret inn på Saabs depot/verksted, med en avkuttet kabel. Feilmontering og kutt når luka ble lukket. To minutter etterpå gikk han fornøyd ut med ny kabel. Saabs kontorer, depot og verksted, er nemlig samlokalisert i bygning sammen med Kamptreningssenteret, i et klargjøringsområde rett ved utkjøringen til øvingsområdet. Det blir effektivt når man gjør det på den måten.

VIDERE UTVIKLING OG BRUK AV SIMULATORSYSTEMER

Østen Almqvist kunne fortelle at det hele

tiden utvikles nye muligheter i denne «simulator-verden». Saab har allerede kommet med 3-D teknologi, der fremrykningen til personell og kjøretøy vises fra bakkenivå «real-time» i beste playstation-stil. Saab har utviklet håndgranat-simulator, roadside-bomb- og ied-simulatorer, i tillegg til en selvmordsbomber-vest simulator. Dette skaper svært så virkelighetsnær øving for IED-personell. I fremtiden ønsker Saab Training Systems AB også å få til en samkjøring med våpenplattformen F-35 Lightning, i tillegg til visjonen om å legge inn samspill med UAV'er i en virtuell simulatorverden (MUAS). Almqvist uttrykte også et ønske om at Forsvaret anskaffer instrumentering/simulatorer i sine SIBO-anlegg (Strid I Tettbebyggd Område), for å øke øvingsutbyttet under slike øvelser. Penger er stikkordet her, og siden våre politikere ikke forstår viktig-

På Saabs depot/verksted, byttes defekte vester, batterier eller kabler løpende.

Det er også utviklet en Saab sanitetssimulator, som gir sanitetspersonell realistisk øving.

Her ser vi Saabs simulatorsystemer montert på en Leopard 2 stridsvogn.

heten av tilstrekkelige tildelinger, så må vi nok satse på Julenissen heretter.

INNSPARING/ØKONOMI

Saabs simulatorsystemer er unike, og mange lands forsvar i Europa er brukere, der Nederland er en av de største brukerne. Men alt har sin pris. I Norge har utilstrekkelige budsjetttildelinger til Forsvaret de siste årene, dessverre blant annet ført til redusert øvingsaktivitet, for lite ammunisjon og personellreduksjoner. Nå ser det i tillegg ut til at F-35 anskaffelsen sørger for at en rekke materiell-investeringer og oppdateringer i Hæren står i fare for å bli kuttet eller utsatt. Dette til tross for helt andre forhåpninger fra de borgerlige partiene når de satt i opposisjon. Så Forsvaret må nok i fremtiden basere mye av sin opplærings- og øvingsaktivitet på simulatorsystemer!

NØYTRALITETSVAKTEN

«Situationen anses kritisk. Hemmelig mobilisations ordre utsendt i nat. Russland raader Serbien avslaa ultimatum, men har i Wien henstillet forlængre frist», meldte den norske ambassadøren i St. Petersburg den 25. juli 1914. Norske myndigheter fulgte svært nøye med på den spente situasjonen i Europa ved krigsutbruddet.

Av TROND SÆTRE

Men det var for lengst tydelig at noe kom til å skje. Alt i 1912 fikk det norske forsvaret store ekstrabevilgninger, og det samme skjedde i 1913. Våren 1914 ble vernepliktstiden utvidet fra et halvt til ett år. Paradoksalt nok uttalte statsminister Gunnar Knudsen så sent som i februar samme år at "for tiden er den politiske himmel verdenspolitisk sett skyfri i en grad som ikke har vært tilfelle på mange år."

I måneden mellom attentatet på prins Franz Ferdinand (28. juni) og den østerrikske krigserklæringen mot Serbia (28. juli) fulgte det norske utenriksdepartementet nøye med på meldingene fra de norske diplomatene ute i Europa. En var særlig bekymret for at krisen skulle utvikle seg til en krig der Tyskland og Storbritannia var på hver sin side, for i så fall kunne Nordsjøen bli et stridsområde. Tyskerne hadde årlige flåteøvelser utenfor kysten av Vestlandet, også i 1914. Så sent som den 25. juli befant den tyske flåten seg i norsk farvann. Samtidig var det kjent at britene hadde planer om å etablert støttepunkter for flåten på den norske sørvestlandskysten i tilfelle krig med Tyskland.

27. juli innkalte utenriksminister Nils Claus Ihlen hærsjefene for å forberede mobilisering. I tilfelle krig gjaldt det for Norge snarest mulig å flagge sin nøytralitet. Både marinen og kystfortene var i gang med årets øvelser da innkallingen kom, så Norge kunne få på plass et effektivt nøytralitetsvern i løpet av få dager. 2. august ble det utstedt både mobiliseringsordre og nøytralitetserklæring – Dagen før Tyskland erklærte krig mot Frankrike. Mobiliseringen ble innvarslet ved å avfyre fem skudd på Hortens marine-stasjon.

Frykten, helt i begynnelsen av krigen, var at Storbritannia ville skaffe seg en marinebase på norskekysten. Meldingene tydet på at både en britisk og en tysk flåte kunne være på vei mot Norge. Men Ihlen fikk rapport fra flygeren og polarforskeren Trygve Gran, som gjennomførte den aller første flygningen over Nordsjøen den 30. juli 1914. Ihlen meldte at Gran hadde fløyet "hele farvandet mellom Kristiansand og Bergen uden at observere fremmed krigsskibe." I august kom den britiske ambassadøren i Kristiania med et tilbud som hadde til formål å skaffe britene en marinebase, men dette ble kontant avvist av Ihlen med beskjed om at Norge ville forsvare nøytraliteten med alle midler.

Marinen hadde ansvaret for det norske

nøytralitetsvernet. De satt på 63 fartøy, og de fleste av disse ble spredt langs kysten for nøytralitetsvakthold. I tillegg ble 31 sivile fartøyer rekvirert til samme formålet. Et åpenbart problem var firemilsgrensen, fordi den internasjonalt aksepterte sjøgrensen var på tre mil (først i 1951 ble den norske firemilsgrensen anerkjent som forenlig med folkeretten). Mot slutten av krigen sluttet marinen å håndheve trafikk utenfor tremilsgrensen.

Ved krigsutbruddet hadde marinen distriktskommandoer tre steder: Horten, Kristiansand og Bergen. For å kunne vokte hele kysten effektivt ble to nye distriktsbaser opprettet i henholdsvis Trondheim og Ramsund. Kystfortene i Kristiansand og Bergen var regnet som de mest utsatte krigshavnene. Repetisjonsøvelsene ble svært ofte gjennomført her under krigen, slik at de innkalte om nødvendig kunne delta i forsvaret av festningene. I tillegg til disse havnene gjennomførte kystartilleriet (daværende festningsartilleriet) også delvis mobilisering for Oslofjorden, Trondheim og Vardø.

Forsvarsorganisasjonen under krigen besto av en mobilisert marine, en mobiliserbar hær, og et delvis krigsoppsatt festningsartilleri. Særlig festningsartilleriet vokste voldsomt under krigen. Norge hadde planlagt å anskaffe nye, militære sjøfartøy men i en krigssituasjon var dette selvsagt ikke lett. De nye panserskipene som Norge hadde bestilt fra Storbritannia før krigen ble holdt tilbake fordi britene selv trengte alle skip de hadde. Den økonomiske erstatningen som det norske forsvaret fikk for den brutte avtalen skulle brukes til å bygge seks ubåter på lisens fra en amerikansk produsent. Dessverre var ingen av disse ferdigstilte før krigen sluttet. En av

to mineleggere som ble påbegynt, var heller ikke ferdige før krigen sluttet.

Og for Norges del var det selvsagt fra sjøen at farene truet. Allerede høsten 1914 begynte norske skip og sjømannsliv å gå tapt, først ved at skipene gikk på miner. Tapene steg i takt med tyskernes intensivering av ubåtkrigen, og med at Norge fikk et dårligere forhold til Tyskland. Høsten 1916 utstedte den norske regjeringen en resolusjon som skulle forhindre fremmede ubåters bruk norske farvann. Dette førte til en politisk krise mellom Norge og Tyskland, og en stund var det frykt for tysk angrep. Det kom ikke, men angrepene økte, og den 1. februar 1917 erklærte Tyskland uinnskrenket ubåtkrig i Nordsjøen, med ytterligere økning av norske tap på sjøen.

Ubåtkrigen førte da også til at Norge mot slutten av første verdenskrig begynte å foreta seg ting som man kunne hevde ikke var fullstendig nøytrale. I april 1917 inngikk Norge en avtale med Storbritannia som ga britene rett til å rekvirere norsk handelsskip, riktignok forutsatt at de ikke skulle brukes til krigsfarlig tjeneste. Til gjengjeld fikk det norske forsvaret kjøpe ti britiske Sopwith Baby-sjøfly som kom godt med for nøytralitetsvakten. Og etter press fra amerikanerne og britene bidro Norge til de alliertes enorme minefelt i Nordsjøen. Minefeltet som ble opprettet sommeren 1918 sperret Nordsjøen mellom Orknøyene den norske vestkysten, men det var en glippe i sperringen ved Karmøy. Den norske marinen fullførte minefeltet selv, da de fryktet at Royal Navy ellers ville gjort det for dem. Om ikke krigen ble avsluttet senere samme år er det uvisst om Norge kunne opprettholdt nøytraliteten mye lenger.

FURY

AM. KRIGSFILM

MED: BRAD PITT, LOGAN LERMAN, SHIA LABEOUF, MICHAEL PEÑA, JON BERNTHAL

REGI: DAVID AYER

2 TIMER 15 MIN.

Av Nils Vermund Gjerstad

DEN ULTIMATE PANSERVOGN-KRIGSFILMEN

Den andre verdenskrig har vist seg å være et ekstremt godt materiale for heroiske krigsfilmer. «Fury» er faktisk den beste krigsfilmen fra Hollywood på mange år. Filmen gir assosiasjoner til flere klassiske krigsfilmer som «Kelly's Heroes» (1970), «Das Boot» (1981) og «Saving Private Ryan» (1998). Men Fury er faktisk enda mer brutal enn disse.

Vi skriver april 1945, og amerikanske tanks styrker ruller innover Tyskland. Nazi-regimet gjør siste krampetrekninger i sin fanatiske, totale krig. I fokus står mannskapet i en Sherman-tank, som er ledet av den aggressive-men-godhjertede 'Wardaddy' Collier (Pitt), som fremstår som en farsfigur for tanks-mannskapet. Det gjelder spesielt den dypt religiøse

ferskingen Norman (Lerman), som har moralske skrupler med å drepe.

Panservognen som vi følger i filmen er en M4A3E8 Sherman som var den mest brukte amerikanske tanksen under Den andre verdenskrig. Den var i tjeneste i USA fra 1942 til 1955. Selv om de tyske tanksene på slutten av krigen var bedre, viste M4A3E8 Sherman seg som mer pålitelig enn den tyske Panther.

David Ayer står for både regi og manus. Tidligere har han gjort seg bemerket med sine politi-drama, som «End of Watch» (2012) og «Sabotage» (2014). Jeg liker at Ayer også bruker tyske skuespillere som snakker tysk i filmen, og at han dessuten gir et noenlunde nyansert inntrykk av tyske soldater (ikke alle var fanatiske).

Regien er førsteklasses, med bortimot perfekt bruk av lys og lyd. Det merkes i kinosetet når prosjektiler flyr! «Fury» belyser også vanskelige tema i krig. Et

lite aber et at Ayer har lånt mye fra «Das Boot» (1981). På mange måter er dette panservogn-versjon av det klaustrofobiske ubåt-dramaet.

Blant skuespillerne er jeg imponert over evigunge Brad Pitt, som må ha Hollywoods beste agent. I en alder av 51 år ser han fremdeles ut som en macho-utgave av James Dean. Shia La Beouf spiller sterkt som krigssliten soldat. Clint Eastwood har for mange år siden vært med i Hollywoods mest kjente panservogn-krigsfilm «Kelly's Heroes», så det er kanskje ikke tilfeldig at regissør Ayer har valgt hans sønn som en av panservogn-mannskapet i «Fury».

Men faktisk er det 22-åringen Logan Lerman som imponerer mest i sin forvandling fra uskyldig guttunge til hardkokt krigsveteran.

«Fury» er en film du må se på kino.

Ingen dans på roser under et slikt tokt. Alle i arbeid! Foto: Sjøkrigsskolen

Kadettene på FN-besøk under sitt tokt med KNM Statsraad Lehmkuhl

Første års kadetter ved Sjøkrigsskolen skal lære seg godt sjømannskap i løpet av tre måneder på tokt med denne flotte seilskuta. Læring og opplevelser står i kø, under det som nesten kan kalles en jordomseiling.

TEKST: EINAR HOLST CLAUSEN

En fredag i begynnelsen av november, klippet Lehmkuhl til kai i Baltimore. Et besøk i FN-bygningen sto på planen, før en velfortjent helgepermisjon kunne innledes. En fire timers busstur tok kadettene til New York, der de ble møtt av Offisersbladet og oberst Per Rønning. Rønning er militærrådgiver i den norske FN-delegasjonen. I en av de store råds-salene, fikk kadettene en orientering om FN og hvordan FN er organisert. De ble orientert om oppgaver og organisering av den norske FN-delegasjonen i New York, samt en orientering fra oberstløytnant Håvard Johansen, som er FN-ansatt, og som har koordineringsansvar for planlegging og oppsetting av flere FN-misjoner rundt om i verden. I tillegg fikk kadettene selvfølgelig full omvisning i FN-bygningen, med mulighet til å bli avbildet i «viktige» stoler, som vanligvis er besatt av FNs generalsekretær og andre statsoverhoder. Et meget vel tilrettelagt opplegg fra oberst Rønning og hans medarbeider Shah Sara Batool.

Mer om de to norske offiserenes spennende FN-arbeidsdager i New York,

kommer i neste utgave av Offisersbladet, men nå litt mer om toktet med KNM Statsraad Lehmkuhl. Vi har stilt noen spørsmål til ansvarlig offiser fra Sjøkrigsskolen under seiltoktet frem til Baltimore, kommandørkaptein Bjørn Terjesen;

HVA ER PLANLEGGINGSTIDEN FOR ET SLIKT TOKT?

-Nå er det slik at vi har 5-års kontrakt for leie av Statsraad Lehmkuhl og toktet, som varer i 11 - 12 uker hver høst, ligger derfor inne i årsprogrammet for førsteårs-kadettene. Planleggingen begynner normalt i mars, destinasjonene må være avklart til i løpet av juli og den delen av planleggingene kadettene deltar i begynner medio august. I år var avgang fra Sjøkrigsskolen 23. september.

ER DET KADETTENE SOM HAR ALLE OPPGAVER OM BORD, ELLER HAR DERE TILLEGGSMANNSKAPER PÅ STATSRAAD LEHMKUHL?

-Selv om fartøyet under vårt tokt har KNM-status og vi har en egen militær skipssjef, er det slik at det er den sivile kapteinen som har ansvaret for driften av fartøyet og

sikkerheten om bord. Kadettene blir delt inn i tre vaktskvarter under ledelse av vaktledere, som er matroser fra den sivile besetningen. Kadettene deler på å være kvartersjefer og de har også en egen stab med egen kadettsjef i de ulike fasene. Kadettene får tillit og ansvar av kaptein, styrmenn og matroser avhengig av den kompetansen og tilliten de tilegner seg. I tillegg til arbeidet i riggen og på dekk, bemanner kadettene posisjoner innenfor havari, sanitet, vedlikehold og oppskvær (båtsmann), administrative rutiner og orden på banjer (sersjant), undervisning i akademiske fag med mer.

HVA ER HENSIKTEN MED ET SLIKT TOKT?

-Hensikten med toktet er for det første å gi kadettene en grunnleggende innføring i sjømannskap og respekt for de elementene vi opererer i (som havet og værssystemer). Takling av sjøsyke, det å være mentalt og faglig forberedt på storm og orkan, som vi gjerne opplever hver høst, og det å være lenge borte fra familie og venner er viktige faktorer på toktet. Det at det er lite teknologi om bord og, ikke minst, det at vi ikke har mobildekning, internett, TV og andre

En meget høflig og lyttende gjeng med norsk ungdom! Foto: Einar Holst Clausen

Oberst Per Rønning orienterer kadettene i av de store forsamlingsalene i FN-bygget.
Foto: Einar Holst Clausen

ytte faktorer som kan virke forstyrrende på oppdraget og teamutviklingen er uvant for de fleste og således en interessant og viktig faktor. Etter 13 års bruk av Statsraad Lehmkuhl har det vist seg at det er en glimrende plattform for lederutvikling. I Sjøforsvaret og på Sjøkrigsskolen er vi opptatt av at de ansatte er gode til å arbeide i team og å skape relasjoner. Det å stå i det i 10-11 uker med over 60 med-kadetter, militær stab og sivil besetning, uten mulighet til å gjemme seg vekk, gjør at kadettene blir målbart bedre til å samarbeide. Kort oppsummert er det altså sjømannskap, relasjonsbygging og lederutvikling over en lang periode som er hovedbegrunnelsen for at vi gjør dette.

I tillegg til det som skjer om bord, har vi de siste årene gjennomført en øvelse på Kapp Verde der kadettene i tillegg til å bli kjent med en annen kultur får trening i å samarbeide med militære myndigheter på øya, besøk av landsbyer, helsestasjoner, barneskoler og annet, noen som gjør inntrykk på kadettene og er relevant i forhold til planlegging og gjennomføring av internasjonale operasjoner. I USA besøker kadettene den norske ambassaden i Wash-

ington DC, kongressen, marinebasen i Norfolk, samt den norske FN-delegasjonen og FN-bygningen i New York. I tillegg har kadettene de to siste årene gjennomført en øvelse sammen med US marine Corps i Quantico i Virginia. Der møter en militær kultur som er ganske annerledes enn vår egen. Kadettene planla og gjennomførte også mottakelser i Mindelo på Kapp Verde, i Baltimore og i Norfolk. Det var vellykket og det er alltid kjekt å få gode tilbakemeldinger på gjennomføring og, ikke minst, kadettene kor og synging av bl. A shanty-sanger, som i år var «best ever».

KAN DU KORT FORTELLE LITT OM HVORDAN TUREN OVER TIL BALTIMORE GIKK?

-Etter å ha gjennomført etappen fra Bergen til Kapp Verde og øvelsen der, satte vi kursen mot Baltimore i USA. I år var vi litt uheldige da ganske mange fikk problemer med magen etter besøket på Kapp Verde, med en noe annen bakterieflora. Selv om det er stort fokus på hygiene er det vanskelig å unngå dette. Dette er selvsagt også en nyttig erfaring.

Det som kanskje var det nest dramatiske var at vi mellom Bermuda og den ameri-

Velkjent monument ved inngangen til FN-bygget. Foto: Einar Holst Clausen

kanske østkysten fikk en uvarslet orkan med 70 knops vind. Værvarslingen hadde meldt om stiv kuling, noe vi var forberedt på, men i løpet av natten utviklet det seg til full orkan. Den dyktige kapteinen Jarle Flatebø, mannskap og kadetter taklet dette veldig fint, men en rekke seil ble dessverre ødelagt. Nye seil måtte sendes med containerskip fra Hamburg til New York, noe som førte til at avgangen fra Norfolk ble utsatt flere dager. Statsraad Lehmkuhl, som er 100 år i år, tåler dette godt og vi går for maskin når det ikke er forhold for seiling. Så får vi håpe kadettene og skute er tilbake i Bergen etter planen 6. desember.

HVORDAN OPPLEVDE KADETTENE BESØKET I FN?

-Før en vel fortjent frihelg i New York, besøkte vi FN. Kadettene ga uttrykk for at de var svært fornøyd med programmet den norske FN-delegasjonen under ledelse av oberst Per Rønning hadde utarbeidet. Kadettene fikk god innsikt i FN-systemet og et slikt besøk er jo også viktig med tanke på å rekruttere de fremtidige yrkesoffiserene til tjeneste i FN.

Nasjonal Veterankonferanse

BFO er godt representert under årets nasjonale veterankonferanse i Tromsø. Tre dager er satt av til et variert program med foredrag og paneldebatter, primært rundt ivaretagelse av veteraner.

En stapp full sal. Man måtte på forhånd sette begrensninger på antallet.

Siri Lill Mannes i samtale med forsvarsjefen.

Petter Kjendlie takket for tildelingen av Veteranprisen på storskjerm. Statssekretærene måtte også svare for seg.

TEKST & FOTO: EINAR HOLST CLAUSEN

Fra 21.-23. oktober var Tromsø byen som tok imot rundt 200 deltagere på årets nasjonale veterankonferanse. Konferansen er arrangert av generalinspektøren for Hæren, med solid støtte fra Forsvarets Veterantjeneste. BFO stilte med fristilt tillitsvalgt Nord-Norge, Gunnar Lie Eide, veteranen og innehaver av Krigsskorset m/sverd Jørg Lian, og redaktøren i Offisersbladet. Det ble under hele konferansen gjort spesielt ære på tilstedeværende innehavere av Krigsskorset m/sverd.

Det som var med på å gjøre denne konferansen til et svært vellykket arrangement, var de innleide profesjonelle lyd og lys teknikerne, samt det at Siri Lill Mannes, som i Bergen i fjor, var innleid som konferansier. Hun ledet det hele med profesjonell hånd.

Gjennomgangstemaet under årets veterankonferanse var selvfølgelig vete-

ranen og hans opplevelser, ivaretagelsen av veteranen, samt deres familier. Den første dagen inneholdt åpningshilsninger fra Statsministeren på storskjerm i salen, åpningsforedrag fra Statssekretær i FD, Øistein Bøe, samt fra fire statssekretærer, fra fire involverte departementer.

Tore Kleppen Sættem fra Arbeids- og sosialdepartementet

Anne Grethe Erlandsen fra Helse- og omsorgsdepartementet

Hans J. Røsjordet fra Justis- og beredskapsdepartementet

Jardar Jensen fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet

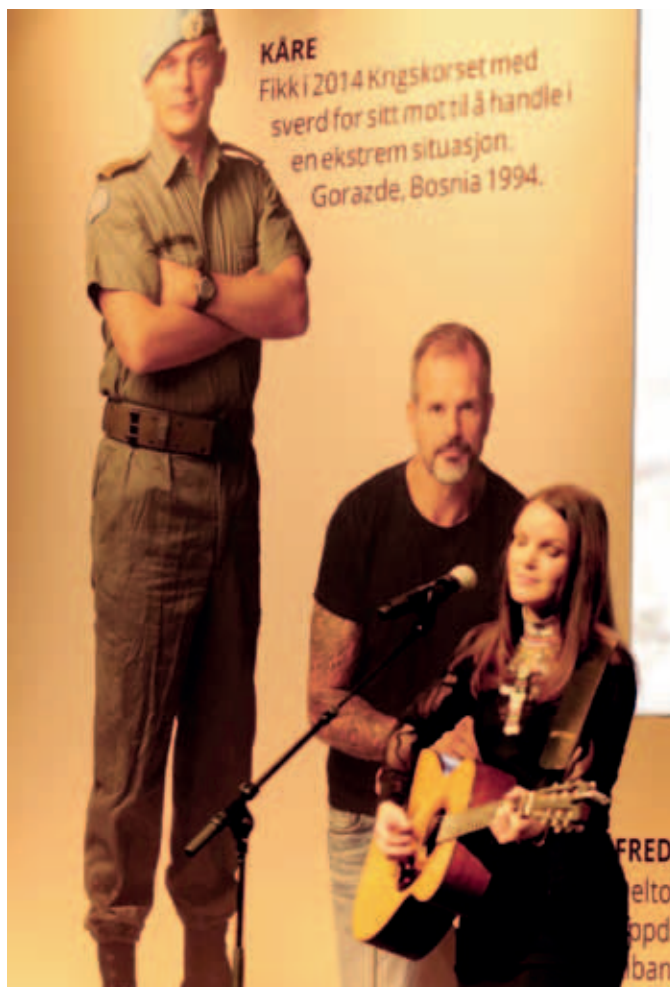
Før paneldebatten med statssekretærene og en veteran, som første dags siste hendelse, fikk deltagerne et svært personlig og sterkt foredrag/beretning fra veteranen oberstløytnant Kåre Emil Brændeland, som for sin heltedige innsats i Gorazde i Bosnia 1994, i 2014 fikk tildelt Krigs-

korset m/sverd. Vi ble tatt med inn i situasjonen med sterke inntrykk, utførelse av oppdrag under sterk beskytning, kaos, frustrasjon, lederskap og ikke minst det å ta avgjørelser i pressede situasjoner. Brændeland fikk stående applaus og heder etter sitt foredrag.

Påfølgende dag hadde også et meget spennende program. De personlige vitnesbyrdene fra veteraner som har gjort tjeneste i operasjoner over hele verden, fortsatte å gjøre et sterkt inntrykk. Oberstløytnant Terje Bruøygard, oberstløytnant Trond Haande sjef TMBN, og Freddy Bolle (bror av avdøde Trond Bolle), hadde sterke fortellinger, fra veteraner, om veteraner, samt om soldatprofesjonen med alt det innebærer, også for de som er igjen hjemme.

Resten av den tettepakke dagen, var satt av til Malin Stensønes som har skrevet boken «På våre vegne», sterkt foredrag av en av de omtalte i boka, løytnant

i Tromsø

Veterankonferansen not også vakker sang fra lokal artist.

Forsvarets Veteranpris 2014

Maria Moilanen, BUF etat og Helsedirektoratets orientering om regjeringens gjennomføring av veteranpolitikken, foredrag fra veteranen Thomas Nysted og hans kone Caroline, orientering fra RVTV Øst, veteranoppfølgingsplaner fra kommunene Målselv, Bardu og Sørreisa, samt presentasjon av nettstedet www.itjenestefornorge.no av Veteraninspektør brigader Tom Guttormsen. Forsvarssjef admiral Bruun-Hanssen inviterte til festmiddag den andre kvelden.

Den tredje og siste dagen fikk generalinspektør for Hæren og arrangementsansvarlig for årets veterankonferanse, generalmajor Rune Jakobsen slippe til. Han takket for oppdraget, mintes den dårlige behandlingen av de som kom hjem etter tjeneste i Libanon, men roste siste års opplegg med mellomlanding, medaljeparader og ivaretagelse. Veteran er kampkraft presiserte generalinspektøren. Jakobsen sa også at veteraner som kommer hjem etter

endtløst tjeneste i internasjonale operasjoner, og får behov for hjelp/støtte, burde kunne ha en form for «fast track» i NAV, eller helsesystemet.

Videre snakket NAV-rådgiverne i foregangskommunen Elverum om Pilotprosjekt Østerdalen, og den spesielle veterancompetansen de har opparbeidet. Fagsjef Runar Karlsen i NHO Service foredro om «prosjekt veteraner og arbeidsliv», ekspedisjonssjef Kjersti C. Klæboe fra FD tok for seg fremtidsperspektivet, og blant annet arbeidet med tiltaksplanen for veteranarbeidet og oppfølgingen, der hele 7 departement er involvert. Det er satt ned en interdepartemental arbeidsgruppe som skal koordinere dette arbeidet (IDA). Urovekkende var det imidlertid når ekspedisjonssjefen ga uttrykk for at hun ønsket å sette flere sivile inn i forvaltningsstillinger der det i dag sitter offiserer, slik at offiserer kan settes inn i mer operative stillinger, der de hører hjemme, uttrykte Klæboe.

FORSVARETS VETERANPRIS

Konferansen ble avsluttet med bekjentgjøringen av hvem som ble tildelt Forsvarets Veteranpris 2014. Den gikk til Petter Kjendlie for sin utrettelige innsats for veteraner i en årrekke. Kjendlie har selv tjenestegjort tre ganger i Libanon, siden i Kosovo, Afghanistan og to ganger i Sudan. Han har også vært en ressursperson i veteranforbundene SIOPS og NVIO.

I begrunnelsen heter det blant annet:

Priskomiteen bemerker at Kjendlie har utmerket seg ved å være en pioner innen direkte veteranivaretagelse siden slutten av 1970-tallet. Dette har han vist ved å følge opp sitt personell gjennom snart 40 år. Han har sett behovet og gjorde noe med det. Han har levd etter mottoet: «De vil alltid være mine soldater.»

75 år siden dramaet i la Plata

Et stort slag mellom tyske og britiske flåtestyrker fant sted for 75 år siden, like før jul 1939. Et nøytralt land ble involvert og derfor må dramaet ha vakt stor interesse blant norske offiserer.

Av JOHN BERG, FORSVARSANALYTIKER

Tyske "Admiral Graf Spee" var et panserskip, av og til kalt tung krysser og populært "lommeflagskip", på 14.890 tonn standard (kilder varierer fra 12.000 til 14.890 tonn) og 16.280 tonn fullastet. Den meget sterke bestykningen omfattet seks 28 cm, åtte 15 cm, seks 10,5 cm og mindre skyts. "Graf Spee" hadde åtte 533 mm torpedorør og kunne gjøre 28 knop. Besetningen var på 1150. Fartøyet forlot Tyskland 21. august 1939, to uker før krigen brøt ut, og seilte i Sør-Atlanteren til slutten av september da sjefen, Kapitän zur See Hans Langsdorff, fikk ordre om å operere som "raider" og angripe britiske handelsskip. Langsdorff senket ni skip, men 13. desember kom han i kamp med tre britiske kryssere, den tunge "Exeter" og de lette "Ajax" og "Achilles", og ble påført skader og pådro seg maskintrøbbel. Med overlegent skyts men lite ammunisjon igjen, valgte Langsdorff å gå inn i utløpet av la Plata-elven og til Montevideo, hovedstad i nøytrale Uruguay. Her håpet han å få reparere.

Dette var altså situasjonen i Montevideo: Plutselig lå en svær tysker på havnen og anmodet om å få reparere. Ved territorialgrensen lå britenes Royal Navy. Spesielt "Exeter" var hardt skadet etter kampen med "Graf Spee", men britene spredte med hell villedende meldinger om at store styrker var på vei. I virkeligheten nådde bare krysseren "Cumberland" frem, mens hangarskipet "Ark Royal" og slagkrysseren "Renown" var over fire døgn unna.

NØYTRALE LAND

Lille, nøytrale Uruguay hadde den gangen ca. 2,1 millioner innbyggere, mens Norge hadde ca. 2,9 millioner. Uruguays største marinefartøy var "Uruguay" på 1.150 tonn, forøvrig hadde landet tre fartøyer på 150 tonn. Grunnet opprust-

Admiral Graf Spee.

Admiral Graf Spee er i ferd med å synke etter flere fulltreffere.

ningen frem mot 1905 hadde Norge på papiret mer å fare med; foruten kystartilleri fire panserskip på rundt 3.500 tonn hver, og jagere, torpedobåter og ubåter. Men det meste var gammelt og uten godt trente mannskaper.

En forskjell er viktig; selv om britenes mektige Royal Navy kunne gripe inn i kystfarvann over hele kloden, hadde Uruguay Hitler-Tyskland på bekvem avstand. Norge hadde begge disse stormaktene på kloss hold.

Nøytraliteten forutsatte rimelig evne og vilje til å hindre krigførende fra å utnytte sjø- og landterritorium. Rimelighetsbetraktningen innebar at man ikke kunne forlange at de skulle motsette seg knusende overmakt, i alle fall så lenge det dreide seg om krenkelser og ikke regulære angrep.

"CITY OF FLINT"

Som under første verdenskrig 1914-18

hadde Norge snart følt het pust i nakken, først og fremst grunnet skipingen av svensk jernmalm til Tyskland over Narvik. I oktober 1939 kom den første vanskelige episoden. "Graf Spee"s søsterskip "Deutschland" hadde også operert som raider og hadde kapret amerikanske "City of Flint", med last tyskerne anså som kontrabande (krigsviktige varer) til Storbritannia. USA var da fremdeles nøytralt. Etter en lang reise førte det tyske prisemannskapet 20. oktober "City of Flint" til Tromsø, i håp om å nå Tyskland. De ble avvist, men etter en kort internering i Murmansk kom de inn igjen 30. oktober og fikk gå sørøver med norsk eskorte. Den norske regjeringen likte seg dårlig, mens norske losere holdt USAs konsul i Haugesund underrettet og USA lagde diplomatisk rabalder. Royal Navy lå like utenfor territorialgrensen, og 3. november flyktet "City of Flint" i strid med reglene inn på Haugesund havn. Norge friga skipet og det ameri-

Panserskipet Graf Spee i sine glansdager i 1936.

kanske mannskapet, og internerte prisemannskapet under sterke tyske protester.

DRAMA I LA PLATA

Langsdorff hadde feilvurdert Uruguay, som var mer enn mottagelig for britisk press. Tyskerne fikk ikke reparere og ble bare innvilget 24 pluss 72 timers opphold, det maksimale ifølge internasjonalt regelverk. Kl 1815 17. desember og med tusenvis av tilskuere langs strendene tok Langsdorff "Graf Spee" ut i la Plata-deltaet, med bare 40 mann igjen ombord. Ute i deltaet lot han mannskapet gå over i et fartøy fra vennligsinnete Argentina, deretter sprengte han "Graf Spee" på grunnt vann. Fremme i Buenos Aires ordnet han med mannskapets forhold; og 20. desember la han seg på "Graf Spee"s krigsflagg og skjøt seg.

HJELPEKRYSSEREN "BERLIN"

Hvordan ville alt dette ha utviklet seg

hvis det hadde skjedd i norske farvann? Det blir et kontrafaktisk spørsmål; og dessuten ville nok Langsdorff ha gjort sitt ytterste for å komme innenfor tyske flys rekkevidde. Angrepet på Polen hadde lært oss hva tyske fly kunne forårsake.

Folkerettsekspertene får slåss om hvilke forskjeller paragrafene angir mellom "Graf Spee" og "City of Flint" (som foruten det amerikanske mannskapet også hadde 37 britiske fanger fra senkede handelsskip ombord). Men under første verdenskrig hadde vi måttet håndtere flere lignende episoder. Mest kjent er striden om en hjelpekrysser med det symboltunge navnet "Berlin", et 17.000 tonns passasjerskip som var blitt utrustet med kanoner for å operere som raider, muligens også som forsyningskip for ubåter. 16. november 1914 ankret det freidig opp på Trondheim havn. Dette var bare måneder etter den siste fredssommeren, da keiser Wilhelm som vanlig

hadde feriert i vestnorske fjorder, med en sterk eskadre og kjepphøye offiserer som hadde erklært at Norge kunne okkuperes av Hamburg brannkorps. Norge internerte "Berlin" og mannskapet for resten av krigen; fire år.

"GRAF SPEE"S HJELPESKIP

"Berlin" ble ankret opp i Hommelvik. En som kunne gå og betrakte det der i ledige stunder og gjøre seg sine refleksjoner var en sagbruksarbeider og lokalpolitiker derfra, snart stortingsrepresentant, Johan Nygaardsvold. I 1940 var han statsminister og viste at han ikke hadde lært særlig mye. Litt kanskje, men ikke nok.

"Graf Spee" hadde hatt et hjelpeskip, "Altmark", som hadde 300 fanger ombord fra senkede britiske skip. "Altmark" hadde unnsloppet nordover og gått nord av Island. Tidlig i februar 1940 nærmet det seg norske farvann.

BFO besøkte marinedykkerne på øvelse FLOTEX

Under en noe redusert øvelse FLOTEX 2014 i slutten av november, var marinedykkerne som en del av øvelsen, deployert til det nedlagte Herdla fort utenfor Bergen. Offisersbladet tok turen ut til Herdla.

TEKST & FOTO: EINAR HOLST CLAUSEN

Historiske Herdla fort er et utmerket øvingsområde for minedykkerne, når de rykker inn med sine containere og kjøretøyer fullastet med materiell. Her brukes de gamle bygningene som forlegning, spisesal og kommandorom, og det er direkte tilgang til åpen sjø. I den lille havna på vestsiden, var skifte og tørketelt for dykkerutstyr satt opp, og fire små dingy-gummibåter lå og duppet i vannet. For marinedykkerne gjorde under øvelsen det de har som primæroppgave, nemlig minedetektering og minedestruksjon.

ORGANISERING

Fungerende nestkommanderende ved Marinedykker Kommandoen (MDK), kapteinløytnant Thorsen kunne fortelle Offisersbladet at de er organisert med 2 operative minedykkertrupper, 1 støttetropp og en stab. Minedykkerne opererer i team/patruljer på fem. I dette mannsdominerte miljøet, er det i dag 5 kvinner. To vernepliktige kvinner i støttetroppen, en fenrik i staben, samt en løytnant som er operativ minedykker. Og kvinnelige operative minedykkere er det få av i verden. En av grunnene er at selektering og opptakskrav er de samme for kvinner og menn. Vi må stille de

samme kravene til denne krevende tjenesten, sier Thorsen, og presiserer at MDK er meget fornøyd med å ha kvinner i avdelingen. MDK har flere dykkeroppdrag i løpet av et år, men kapteinløytnant Thorsen understreker at MDK's primæroppdrag alltid vil være å oppdage miner/minefelt, og destruere disse.

MINI-AUV'EN REMUS 100

BFOs lokalforeningsleder Haakonsvern, kapteinløytnant Christian Hårvik (MDK), orienterte om noe av det spesialutstyret minedykkerne opererer. I torpedobatteriets verksted (som for øvrig var overraskende vedlikeholdt og med god standard)

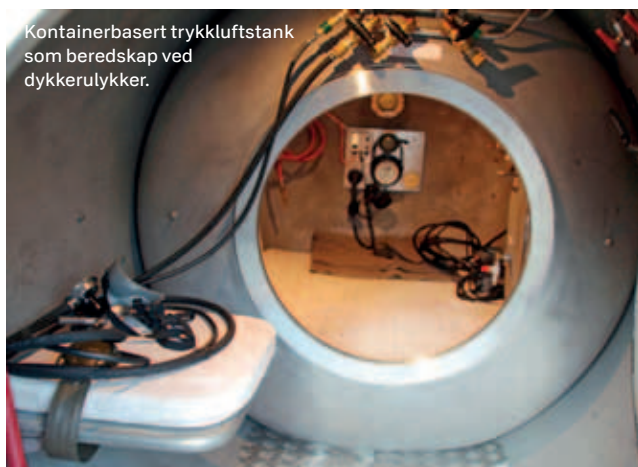
Kapt It Hårvik med avdelingens REMUS 100 AUV.

Utstyret klargjøres og kontrolleres nøye, før dykkerne drar ut på oppdrag.

Båtene som var i bruk.

Kontainerbasert trykkluftstank som beredskap ved dykkerulykker.

Kapt It Thorsen fung NK og kapt It Hårvik i lunchen på Herdla.

lå to mini-AUV'er REMUS-100 i sine transportkasser. AUV – Autonomt Undervannsfartøy. Disse er utviklet av Kongsberggruppen, og er små fjernstyrte torpedolignende fartøyer (se bilde), med kameraer og avanserte sensorer, som er til uvurderlig hjelp i søk etter miner på dypet, eller i vann med svært dårlig sikt. Offisersbladet fikk også se det containerbaserte trykkammeret (se bilde), som alltid er med på oppdrag, for eventuelt å behandle dykkere som skulle få dykker-syke. Her er det plass til 4 i tillegg til sykepleier/tender. Sikkerheten for våre operatører har høyeste prioritet, sa Hårvik.

REDUSERT ØVELSE FLOTEX

Årets øvelse ble sterkt redusert på grunn av trange budsjetter i Forsvaret. Normalt er FLOTEX en sammensatt øvelse der flere forsvarsgrener deltar, med et helhetlig scenario, alt ledet av FOH. I år ble det primært en sjøforsvarsøvelse, ledet av sjef Kysteskadren. Under den to uker lange øvelsen, ble også flesteparten av befalet sendt hjem på helgepermisjon for å spare penger.

KNALLHARDE KRAV TIL MINEDYKKERE

De som ønsker å bli minedykkere, må gjennom en tøff seleksjonsprosess, opptaksprøver med harde fysiske tester,

vanntest og intervju. Søkere er soldater som er ferdig med førstegangstjenesten, i tillegg eksterne søkere. De må gjennom en praktisk uke med «motivasjonsdel» som de kaller det. Noen vil kalle det en «helvetesuke». De som kommer gjennom nåløyet, starter en fire måneders teori og praksis-periode, som også inneholder tøffe øvelser. Så kommer måneder med praksis og ytterligere kursing, før de etter totalt 2 ½ år, blir godkjent som operative minedykkere. Da har de i tillegg vært gjennom et obligatorisk befalskurs.

Av John Berg
Forsvarsanalytiker

KONGSBERG-TAP I USA

NSM fra Kongsberg.

Kongsbergs NSM/JSM sjømålsmissil gikk på et i det minste foreløpig tap i USA, da DARPA (Defence Advanced Research Projects Agency) 2. juli inngikk kontrakt med Lockheed Martin, verd opptil 202 millioner dollar, om videreutvikling og utvidet initiell anskaffelse av LRASM (Long Range Anti Ship Missile) sjømålsmissilet, skriver Richard Scott i International Defence Review. DARPA varslet en slik 2-års sole-source kontrakt i desember 2013 og ga samtidig andre interessenter anledning til å sende inn data og alternative løsninger, innen 5. februar 2014. Dette gjorde både Kongsberg med NSM/JSM, og Raytheon som tilbød å utvikle en sjømålsversjon av sitt Tomahawk Block IV land attack kryssermissil. Begge tilbudene ble avslått.

Raytheon og Kongsberg leverte formell protest til GAO (Government Accountability Office) 18. mars, med referanse til 2014 National Defence Authorization Act (NDAA), med en tilleggsprotest 24. mars. GAO avviste protestene 24. juni med den begrunnelse at DARPAs beslutning var rimelig, og videre at den ikke brøt med NDAA fordi dette ikke er en US Navy kontrakt. Den kommer derfor inn under et unntak i NDAA.

Etter alt å dømme blir LRASM dermed US Navy's standard fremtidige sjømålsmissil. LRASM er en videreutviklet versjon av AGM-158B JASSM-ER (Joint Air-to-Surface Standoff Missile - Extended Range) presisjonsmissil mot landmål. JASSM-ER har et stridshode på ca. 450 kg og rekkevidde på over 800 km. Det stealthy og fullt nettverkede LRASM missilet skal også kunne finne mål når nettverket, inkludert satellittnavigasjon etc., er degradert eller nede. Det skal autonomt kunne finne utvalgt mål som befinner seg i tett skipstrafikk som

inkluderer sivile og nøytrale fartøyer.

Richard Scott beskriver disse kravene som " - autonomous guidance algorithms supporting wide area target discrimination in a network-denied environment, so enabling the weapon to use less-precise target cueing data to pinpoint specific targets in the contested domain. ... - a high priority on "innovative terminal survivability approaches" in the face of very advanced defensive systems. ... - robust precision guidance, navigation and control with GPS denial, multimodal sensors for high probability target identification in dense shipping environments, ... - limited access to ISR [intelligence, surveillance and reconnaissance] assets, limited GPS capabilities, limited access to datalink capabilities."

LRASM fra Lockheed Martin.

Det meste vedrørende sensorpakken er gradert, men den utvikles av britiske BAE Systems' elektronikkdivisjon i USA, og antas å innbefatte en langtrekkende RF (radiofrekvens) sensor for områdesøk og en EO (elektrooptisk) for målidetifikasjon og presisjons målfatning i terminalfasen. LRASM er, såvidt det fremgår, allerede integrert men ikke operativ på US Air Force's B-1B Lancer langtrekkende bombefly og vil bli operativ på US Navy's F/A-18E/F Super Hornet kampfly i 2019-20. Missilet skal også kunne skytes vertikalt fra Lockheed Martin Mk 41 VLS skipbaserte launchere. (Richard Scott, International Defence Review okt 2014, Air Force Magazine mai 2014)

VLADIMIR I SNØEN

Yamaha snøscooter til Russiske spesialsoldater for rask invasjon i snørike områder.

En garvet og observant, pensjonert felt-offiser har plukket opp at russerne har kjøpt 14.000 Yamaha snøscootere. Hva i all verden skal det være godt for, Vladimir? Du skulle vel aldri ha tenkt deg på snøscooter-safari hit til oss? Litt sånn frem og tilbake og hit og dit, sånn som i Øst-Ukraina? Eller kanskje du forventer en vinter med snø i Øst-Ukraina, eller i Baltikum? Hva er det du pønser på, Vladimir?

JA OG TJA TIL F-35

F 35 fra Lockheed Martin.

Israel har besluttet å anskaffe ytterligere 25 F-35A kampfly, i tillegg til de 19 som allerede er bestilt. I Canada, derimot, er det nye skjær i sjøen. Canada har vært igjen- nom en lang prosess etter at det ble avslørt at de opprinnelige kostnadskalkylene for anskaffelse og drift av 65 F-35A bygde på minst like oppfinnsomme regnestykker som de som ble lagt frem i Norge i november 2008. Saken ble tatt ut av Forsvarsdepartementets hender, men i sommer landet kanadierne igjen på en plan om å anskaffe 65 slike fly, uten konkurranse. Kort etter dukket det imidlertid opp en plan om å levetidsforlenge den nåværende CF-18 Hornet-flåten med tre til fem år. Dette for å kunne skyve anskaffelsen av F-35A tilsvarende ut i tid, og for å kunne vurdere om man allikevel skal kjøre en konkurranse.

En konkurranse ventes å omfatte gjengangerne i alle slike vestlige konkurranser nå for tiden, det kommentatorer ofte kaller "the usual suspects": Foruten F-35A, Eurofighter Typhoon, Boeing F/A-18E/F Super Hornet, Dassault Rafale og Saab Gripen E. I motsetning til Israel, er Canada et av de opprinnelige F-35 partnerlandene. Som Norge er Canada et Nivå 3 land (laveste nivå). Norge er nå eneste partnerland som holder fast ved den opprinnelige planen. Alle andre har redusert antall fly, til dels drastisk, utsatt kontraktsinngåelser eller kjører ny kampflykonkurranse.

KAMP MOT TERRORISME

Kampen mot finansieringen av terrorisme er nå omsider i ferd med å ta seg opp, eller at enkelte internasjonale eksperter helt siden 2005 har strevd forgjeves for å rette oppmerksomheten mot at Talibans fremgang ikke skyldtes forfeilet ISAF-taktikk men stadig bedre finansiering. Dette dreide seg ikke bare om narkopenger, men om til dels store bidrag fra spesielt kilder i Saudi-Arabia.

I dag antas Qatar å være viktigste finansieringskilde. Storbritannia har nylig signert en samarbeidsavtale med Qatar for felles kamp mot terrorisme, og statsminist-

ter David Cameron har oppfordret emiren til "swiftly" å slå til mot "paymasters" i landet som skaffer penger til både Taliban og IS.

David Cameron.

NFF grunnlagt 1963

NFF Norsk Flytteforbund

A-B Flyttebyrå

Bjørghaug, 7750 Namdalseid
Tel 74279115
Faks 74279116
post@ab-flyttebyra.no
www.ab-flyttebyra.no

Kristiania Visergutkontor AS

Verkseier Furulundsv 21, 0668 Oslo
Tel 22151555
Faks 22151563
visergut@kvk.no
www.kvk.no

Svenn's Transport AS

Bodøterminalen, 8001 Bodø
Tel 75578980
Faks 75578981
info@svenn.no
www.svenn.no

H. Konglevoll Transport AS

Jordalsvegen 42,
5105 Eidsvåg i Bergen
Tel 55259800
Faks 55259898
post@hkonglevoll.no
www.hkonglevoll.no

Kaarvands Transport

Brøttemv. 147, 7072 Heimdal
Tel 72889500
Faks 72889501
o-kaarv@online.no

Vinjes Transport AS

Østre Rosten 98 B, 7075 Tiller
Tel 72900900
Faks 72900939
flytting@vinjes.no
www.vinjes.no

Hasselberg Transport AS

Håndverkervn 8, 9018 Tromsø
Tel 77633333
Faks 77635558
firmapost@hasselberg.no
www.hasselberg.no

Rekdal Transport AS

Breivika Industriv. 41, 6018 Ålesund
Tel 70117900
Faks 70117901
post@rekdal-transport.no
www.rekdaltransport.no

Adams Express

Filipstadveien 2, 0250 Oslo
Tel 23011450
Faks 23011451
oslo@adamsexpress.no
www.adamsexpress.no

Håkull AS

Stokkamyrveien 22, 4313 Sandnes
Tel 51636060
Faks 5163 6050
flytting@haakull.no
www.haakull.no

Skullerud Flyttebyrå AS

Hannestadvn 7, 1617 Fredrikstad
Tel 69392000
Faks 69397340
Firmapost@skflytte.no
www.skflytte.no

Adams Express Stavanger

Dusavikveien 21, 4007 Stavanger
Tel 51523275
Faks 51524907
stavanger@adamsexpress.no
www.adamsexpress.no

Kongstein Transport AS

Thranesgt 2, 3187 Horten
Tel 33041128
Faks 33043324
post@kongstein.no
www.kongstein.no

H K Solberg AS Transport

Boks 4033, 4689 Kristiansand
Tel 38044111
Faks 38044315
post@hk-solberg.no
www.hk-solberg.no

Adams Express Bergen, Konglevoll

Jordalsvegen 37, 5105 Eidsvåg i Åsane
Tel 55259800
Faks 55259898
bergen@adamsexpress.no
www.adamsexpress.no

**FLYTTING ER EN TILLITSSAK
– SE ETTER NFF LOGOEN**

NFF Norsk Flytteforbund
– Når kvalitet og service teller

www.flytteforbund.no

B-Economique
NORGE

Avsender: Offisersbladet, Postboks 501 Sentrum, NO-0105 Oslo

NO COMPROMISE

100% LEAD-FREE AMMUNITION

Nammo strives to eliminate risk on and off the battlefield. Designed for maximum performance and reliability, our high precision, 100 percent lead-free ammunition eliminates the potential risk of groundwater contamination. Our proven, reliable and clean ammunition is free from toxic materials and does not expose the user to harmful lead gases.

Nammo

SECURING THE FUTURE